CLARICE LISPECTOR

Yıldızın Saati

Türkçesi: Hamide Koyukan

Clarice Lispector, 1925'te Ukrayna'da doğdu. Brezilya'da, önce Recife'de sonra Rio de Janeiro'da büyüdü. Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra evlenip ilk romanını yayımladı. Kocasının diplomat olması nedeniyle uzun yıllar Amerika'da, Avrupa'nın değişik yerlerinde yaşadı. Boşandıktan sonra iki oğluyla birlikte yerleştiği Rio de Janeiro'da gazetecilik, çevirmenlik yaparak yaşamını sürdürdü. 1977'de kanserden öldü. Bu yüzyılın Portekizce yazan en büyük yazarlarından biri sayılır.

Lispector'un başlıca yapıtları:

*Perto do Coraçã**o Selvagem** (1944)*

A Cidade Sitiada (1949)

Laços de Familia (1960)

A Maçã No Escuro (1961)

A Paixão Segundo G.H. (1964; *G.H.'nin Çilesi, Can Yayınları, 1996*)

Felicidade Clandestina (1971)

Água Viva (1973)

A Descoberta do Mundo (1984)

Clarice Lispector

A Hora da Estrela

© İmge Kitabevi Yayınları, 1995

Bu çevirinin tüm hakları saklıdır.

ISBN 975-533-144-1

1. Baskı: Mart 1996

Yayıma Hazırlayanlar

Bülent Kandiller

Levent Kavas

Kapak Tasarımı

Fatma Korkut

Dizgi

İmge Ajans

Baskı ve Cilt

Zirve Ofset 229 66 84

İmge Kitabevi

Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Konur Sok. No: 3 Kızılay 06650 Ankara

Tel: (90312)419 46 10-419 4611

Faks: (90 312) 425 65 32

Clarice Lispector

Yıldızın Saati

Türkçesi: *Hamide Koyukan*

SUÇ BENDE

YA DA

YILDIZIN SAATİ

YA DA

BAŞININ ÇARESİNE BAKSIN

DİYE HAYKIRMA HAKKI.

YA DA

GELECEĞE GELİNCE

YA DA

YANIK BLUES HAVASI

YA DA

HAYKIRMAYI BİLMİYOR

YA DA

BİR YİTMİŞLİK DUYGUSU

YA DA

KARA YELDE ISLIK ÇALMAK

YA DA

ELİMDEN BİR ŞEY GELMEZ

YA DA

ÖNCEKİ OLAYLARIN KAYDI

YA DA

GÖZÜ YAŞLI MASAL

YA DA

ARKA KAPIDAN SIVIŞMA

Yazarın

(gerçekte Clarice Lispector)

Adağı

Bunu bizim sevgili Schumann’la onun sevgili Clara'sına adıyorum; yazık, şimdi onlar toz ve külden başka bir şey değiller. Kendimi dinçlik çağımın kanı gibi koyu kızıllığa, dolayısıyla kendi kanıma adıyorum. Hepsinden önce, yaşamıma yerleşen yeraltı, yeryüzü cücelerine; su, hava perilerine adıyorum. Her şeyin daha yalın, daha onurlu olduğu, hiç istakoz yemediğim o yoksulluk yıllarımın anısına adıyorum. Beethoven'in fırtınasına adıyorum. Bach'ın solgun renklerinin titreşimlerine. Dizlerimin bağını çözen Chopin'e. Beni alev alev yükseltip dehşete düşüren Stravinski’ye. Richard Strauss'un yazgımı önceden bildirdiği *Ölüm ve Değişim*'ine. Hepsinin ötesinde, bugünün uyanıklığına, bugünün kendisine, Debussy’nin saydam sesine, Marlos Nobre'ye, Prokofiyev'e, Carl Orffa ve Schönberg'e, oniki ses bestecilerine, elektronik kuşağının uyumsuz seslerine - içimdeki en tehlikeli, en akla gelmedik yerlere dokunan bütün müzisyenlere; çağımızın beni bana gösteren, beni patlatıp ben yapan bütün peygamberlerine. Bu ben yani sen, yalnızca ben olmaya dayanamam çünkü, ben ayakta kalmak için ötekilere gerek duyuyorum, sersemim, beceriksizim de ondan; yalnızca derin derin düşünülerek erişilebilen o uçsuz bucaksız boşluğa atılmak için düşünceye dalmaktan başka ne yapılabilir? Düşünmenin meyve vermesi gerekmez. Düşünme kendi başına bir amaç olabilir. Benim düşünmem sözsüzdür, hiçtendir. Beni boğan yazmaktır.

Ayrıca, unutmayalım, atomun yapısı gözle görülmez ama gene de bilinir. Hiç görmediğim bir çok şeyin varlığının

ayırdındayım. Siz de öyle. En gerçek şeyin varlığını bile kimse kanıtlayamaz ama önemli olan inanmaktır. Ağlayarak inanmak.

Bu öykü, olağanüstü bir durumda, genel bir yıkımda çıkageliyor. Yanıt sunmadığından tamamlanmamış bir kitap bu. Dünyanın bir yerinde, birinin bulabileceğini umduğum bir yanıt. Belki de sizin? Biraz keyif - Tanrı biliyor, buna da ihtiyacım var - vermek için renklendirilmiş bir öykü bu. Hepimiz için amin.

Bu dünyada ne varsa bir evetle başladı. Bir molekül bir başka moleküle evet dedi, böylece yaşam doğdu. Ama tarihöncesinden önce tarihöncesinin tarihöncesi vardı, yok vardı, evet vardı. Hep vardı - ne bilmiyorum, ama evrenin hiç başlamadığını biliyorum.

Kimse yanlış anlamasın. Yalınlığa ancak uğraşıp didinerek ulaşabiliyorum.

Yanıtsız sorularım oldukça yazmayı sürdüreceğim. Olaylar gerçekleşmeden önce gerçekleşiyorsa, işin başından nasıl başlanır? Tarihöncesinden önce de kıyamet canavarları varsa? Bu tarih daha yoksa da, bir gün gelecek. Düşünmek bir edim. Duymak bir olgu. İkisi biraraya gelince - işte şu yazdığımı yazan ben. Tanrı dünyadır. Doğrunun açıklanmaz bir iç gücü vardır hep. Yaşamımın en gerçek parçası alabildiğine özel; ne bilinebilir ne tanımlanabilir. Bütün isteklerden sıyrılan yüreğim ilk ya da son atışa indirgedi kendini. Bu anlatının içinden geçen diş ağrısı ağzımın içini keskin bir sızıya boğdu. Çok tiz, yüksek perdeden, bağlanmış bir ezgiye başladım. Pek az mutluluk veren bu dünyayı sırtlayan birinin, benim duyduğum acının sesi bu. Mutluluk? Brezilya'nın kuzeydoğusundaki o talihsiz kızların uydurduğu bu sözcükten daha budalaca bir sözcük bilmiyorum.

Bu öykünün yavaş yavaş gerçekleşen bir uyanmanın ürünü olduğunu belirtmeliyim - geçen iki buçuk yılda niçinleri ve nedenleri adım adım ortaya çıkarmaya başladım çünkü. Bu az sonra olacaklara uyanma. Neye yani? Belki sonradan öğrenirim. Tıpkı yazdığım sırada okunuyormuşum gibi. Başlangıcı haklı kılabilecek bir sondan başlamıyorum - ölüm yaşamı haklı kılar gibi görünür ya - çünkü önceki olayları kaydetmeliyim.

Şimdi yazarken bile bu denli apaçık bir anlatıyla üzerinize çullandığım için utanç duyuyorum. Gene de bu anlatı, içindeki yaşam gücüyle kabaran kanın ancak pıhtılaşıp titrek peltelere dönüşmek üzere akacağı bir anlatı. Bu öykü benim kendi pıhtılaşmam olacak mı bir gün? Kimbilir? İçinde biraz gerçeklik varsa - açıkça uydurulmuş olmasına karşın öykü gerçektir - herkes onun kendi içinde bir yankı bulduğunu görsün çünkü hepimiz biriz, hepimiz aynı kişiyiz; paraca yoksul olmayan kişi ruhsal, duygusal olarak yoksuldur, altından daha değerli bir şeyin yoksuludur - çünkü bu temel öze sahip olmayanlar vardır.

Hiç yaşamadığım, yabancısı olduğum şeylerse bütün aşağıda anlatılanları nasıl biliyorum? Rio de Janeiro'da bir sokakta kuzeydoğulu bir kızın yüzünde bir an cehennem azabını gördüm. Kendi çocukluğumu da kuzeydoğuda geçirmişliğim bir yana, bazı şeyleri yalnızca yaşadığım için biliyorum. Yaşayan herkes bilir, bildiğini bilmese de. Bu nedenle, sevgili okurlar, ne denli yadsırsanız yadsıyın, sandığınızdan çoğunu biliyorsunuz.

Karmaşık şeyler yazma niyetim yok, sizi besleyecek sözcükleri kullanmak zorunda olsam da. Öyküde - özgür irademi varmış gibi kararlaştırdım bunu - yedi kişi olacak; elbette ben en önemlilerinden biriyim.

Ben, Rodrigo S. M. Modaya uyup özgün olacağım diye konuşma dili biçimleri falan türetmeye heves etmediğimden geleneksel bir öykü bu. Böylece, olağan yöntemimin tersine, bir girişi, bir serimi, sessizlik ile düşen yağmur damlalarının izlediği gösterişli bir sonu olan bir öykü yazmaya girişiyorum.

Öykü alabildiğine apaçık, gene de belli gizler içeriyor - başında ve sonunda birer nokta bulunan "Geleceğe Gelince" diye bir kitap adıyla başlıyor. Bu benim kaprisimden

kaynaklanmıyor - umarım bu gerekli kapalılık da eninde sonunda anlaşılır. (Gene de öykünün sonu hala pek belirsiz, ama elimden geldiğince gösterişli olsun isterim.) Başlıktan sonra bir nokta yerine, yanyana üç nokta bulunsaydı, bu tutum ne denli acımasız, ne denli hastalıklı olursa olsun, sizin açınızdan her türlü spekülasyona açık kalırdı. Öykümün baş kişisine, şu kuzeydoğulu kıza, benim de hiç acımadığım doğru; öykünün soğuk ve yansız olmasını istiyorum. Okurdan ayrı olarak, yıkıcılık derecesinde soğuk olma hakkını kendimde saklı tutuyorum, çünkü bu yalnızca bir anlatı değil, hepsinin ötesinde bir yaşam başlangıcı, soluk alıp veriyor, soluyor, soluyor. Gözenekli maddeden yapılmış olmakla bir gün patlayıp atomlarına ayrışabilecek bir özdecik biçimini alacağım. Yazdığım yalın bir kurgudan öte bir şey; binlerce benzeri olan bu kızla ilgili herşeyi anlatmak benim görevim. Onu kendi varoluşuyla yüzleştirmek, karşılığını görmesem de, benim görevim.

İnsanın haykırmaya hakkı vardır çünkü.

Ben de haykırıyorum.

İyilik dilenmeyen yalın bir haykırış. Her zamanki mortadella sandvicindense iyi bir akşam yemeği yemek karşılığında, tek gerçek varlıklarını, vücutlarını satan kızlar olduğunu biliyorum. Anlatacağım kişinin ise öyle satılacak bir vücudu yok; kimse onu arzulamıyor, kimsenin ihtiyaç duymadığı zararsız bir bakire. Bana öyle geliyor ki benim ona ihtiyacım olmadığı gibi şu yazdığımı bir başkası da yazabilirdi. Bu başka yazar elbette erkek olmalı, çünkü bir kadın bu kız için boyuna gözyaşı döker.

Rio de Janeiro'nun kenar mahallelerinde bakıcılık yapan ya da tezgahlarda canı çıkan, başka bir işe de yaramayan kuzeydoğulu binlerce kız var bu kız gibi. Gereksiz oldukları, varlıklarının kimsenin umurunda olmadığı gerçeğinin bile

ayırdında değiller. Çok azı durumlarından yakınır ve bildiğim kadarıyla asla karşı çıkıp haykırmazlar, onları dinleyen kimse yoktur çünkü.

Cesaretimi toplamak için ellerimi ovuşturarak, başlamadan önce ısınıyorum. Ruhumu tutuşturmak için dua ettiğim zamanları anımsayabiliyorum: Devinim ruhun kendisi. Ötekilerin bakışlarından uzakta, sessizlik içinde kendimle yüzleşmenin bir yoluydu dua. Dua ederken ruhumu boşaltırdım - bu boşluk sahip olmayı umabildiğim herşeydir. Bundan başka hiçbir şey yok. Ancak boşluğun bile bir değeri vardır ve boşluk her nasılsa bolluğa benzer. Bir şeyi ele geçirmenin bir yolu, onun peşinden koşmamak, sahip olmanın bir yolu istememektir; içsel sessizliğimin bendeki -bendeki gizin çözümü olduğuna inanmaktır.

Niyetim, başta da belirttiğim gibi, en yalın biçimde yazmak. Öte yandan, elimdeki malzeme bölük pörçük, sıradan; kişilere ilişkin birkaç ayrıntıyı biliyorum, bu ayrıntılar da pek aydınlatıcı değil; bendeki kökten ıkına sıkına çıkan ayrıntılar yalnızca bana geri dönüyor; marangozluk hüneri.

Unutmayın, ne yazarsam yazayım, temel malzemem söz. O nedenle, bu öykü sözcüklerden, deyişlerden oluşuyor ama sözcükleri de deyişleri de aşan bir gizli anlam yayıyor. Her yazar gibi, lezzetli deyişler kullanmaya eğilimliyim; buyruğum altında görkemli sıfatlar, güçlü adlar, eyleme geçerken havada kayıp giden çok çevik fiiller bulunuyor. Söz, eylemden başka ne? Gene de sözü süslemeye niyetli değilim; kızın ekmeğine dokunacak olsam ekmek altına dönüşürdü - kız, (ondokuz yaşındaki) kız onu ısıramaz, sonuç olarak açlıktan ölürdü. Bu yüzden onun kırılgan, gölgemsi varlığını ele geçirmek için kendimi yalıncak açıklamalıyım. Alçakgönüllülükle kendimi sınırladım - alçakgönüllülüğüm üzerinde çok durmadan, o zaman alçakgönüllülükten

çıkacak çünkü - saldırgan bir kentte yaşayan bir kızın hiç de olağanüstü olmayan serüvenlerini anlatmakla sınırladım kendimi. Pamuklu elbise giyip daktilodan uak durarak Alagoas'ın orman köylerinden birinde kalması gereken bir kız; ilkokula yalnızca üç yıl gittiğinden, güçlükle okuyup yazabiliyordu. Öyle bilgisizdi ki daktiloda yazı yazdığı zaman her sözcüğü yavaş yavaş, harf harf kopya etmek zorunda kalıyordu. Teyzesi ona hızlı bir daktilo dersi verdi. Bunun sonucunda kızın biraz kendine güveni geldi: İki sessiz harf yan yana geldiğinde bitiştirmekte güçlük çekse de daktilo olmuştu. Taptığı patronunun yuvarlak, güzel el yazısını daktiloya çektiği zaman, nasıl söylüyorsa öyle yazdığından, "belirtmek" sözcüğü "beliritmek" oluyordu.

Kimliğim yeterince açık olmadığından kendime ilişkin ayrıca bir şeyler eklersem beni bağışlayın, bu arada, yazarken benim de bir yazgım olduğunu görmek beni şaşırtıyor. Acaba günün birinde kendine şu soruyu sormayan var mı: Ben canavar mıyım, yoksa kişi olmak bu mu demek?

Hepsinden önce, bir noktayı açıklığa kavuşturmalıyım: Bu kız, amaçsız bir yaşam sürdüğü gerçeği bir yana, kendini tanımıyor. "Ben kimim?" diye kendisine soracak kadar aptal olsa, yüzüstü yere kapaklanırdı. Çünkü "Ben kimim?" sorusu bir gereksinim yaratır. İnsan bu gereksinimi nasıl karşılayabilir? Kendi kendini yoklaması, insanın eksik olduğunu kabul etmesi demektir.

Sözünü etmeye başladığım kişi öyle yarım akıllı ki, çoğu zaman sokaktaki öteki insanlara gülümser. Kimse gülümseyişine karşılık vermez; onu farketmezler bile.

Kendime dönersem; yazmak üzere olduğum şey, büyük beklentiler içinde incelikli düşünceler isteyen kafaların özümseyeceği türden değil. Çünkü açıklayacağım şey pek yalın olacak. Gerçi gece fırtınalı uykumda düşlerimi - bugün

bile - basan fırtınalı gölgeler öykümün altyapısını oluşturuyor olabilir. Dolayısıyla, aşağıda yazılanlarda yıldız falan beklemeyin çünkü parıldayacak bir şey yok. Bu soluk bir malzeme; kendi doğası yüzünden herkes onu küçümsüyor. Bu öykünün *cantabile* denmeyi hak edecek bir ezgisi de yok. Ritmi çoğunlukla uyumsuz. Aynca olgulardan sözediyor. Edebiyatın bulaşmadığı olgular her zaman beni çekmiştir - olgular ağır taşlar; ben derin düşüncelere dalmaktan çok eylemle ilgileniyorum. Olgulardan kaçmanın yolu yok.

Zamanın ilerisine sıçrayıp çabucak bir son karalamalı mıyım diye soruyorum kendime. Bu öykü nasıl sona erecek, doğrusu hiç bilmiyorum. Saatlerle ölçülen bir zaman dilimiyle uyum içinde, adım adım ilerlemem gerektiğinin de ayırdındayım; hayvanlar bile zamanla savaşır. İşte benim ilk koşulum: Bu kızı size anlatmaktaki sabırsızlığıma aldırmadan yavaş yavaş ilerlemek.

Bu öyküyü yazarken, kendimi duygularıma bırakacağım; her günün ölümden kaçırılmış bir gün daha olduğunu çok iyi biliyorum. Hiçbir anlamda entellektüel olmayan ben, bedenimle yazıyorum. Yazdıklarım nemli pusa benziyor. Sözcükler, düzensiz biçimde kesişen gölgelerle karışan sesler, sarkıtlar, dokuma kordonlar, düzeni bozulmuş org müziğidir. Bu coşkun ve gür, hastalıklı ve belirsiz, kontrapuntosu hüznün derin bası olan dokuyu anlatmak için gereken sözcükleri güçlükle bulabiliyorum. *Allegro con brio.* Kömürden altın çıkarmaya girişeceğim. Anlatıya engel olduğumu biliyorum; top olmadan top oynuyorum. Gerçek denen bir rol mü? Bu kitabın sözcükler olmaksızın kotarıldığına yemin ederim; suskun bir fotoğraf gibi. Bu kitap bir sessizlik, bir sorgulama.

Bu uzun mu uzun girişin öykümün yetersizliğini örtbas etmek için tasarlandığından kuşku duyuyorum, çünkü işkilliyim. Bu daktilo kız yaşamıma girmeden önce, yazar

olarak sınırlı başarıma karşın durumumdan oldukça hoşnut biriydim. İşler o kadar iyiydi ki çok kötü olma tehlikesi içindeydi çünkü tamamıyla olgunlaşan şey çürümeye çok yakın demektir.

Ama kendi sınırlarımı aşma düşüncesi birdenbire beni kendine çekti. Bu gerçek üstüne yazmaya karar verdiğim zaman oldu, çünkü gerçeklik beni aşıyor. İnsanın gerçeklikten anladığı her ne ise. Anlatacağım öykü tatsız bir duygusallık mı kokuyor? O yönde bir eğilim var ama ben kuru ve sert olmasında kesin kararlıyım. En azından yazdıklarım kimseden yardım ya da iyilik dilenmiyor: Hüzün denen şey bir aristokrat vakarıyla doğmuştur.

Yazış biçimimi değiştiriyormuşum gibi görünüyor. Profesyonel bir yazar olmadığımdan, üstüne yazdığım şeyden hoşlanırım - şu kuzeydoğulu kız üstüne yazmalıyım yoksa boğulacağım. Suçlayan parmağını bana yöneltiyor; yalnızca onun hakkında yazarak kendimi savunabilirim. Bir ressam gibi gözüpek, sert vuruşlarla yazmak isteğindeyim. Olgularla, başta sözünü ettiğim şu kımıldamaz taşlarmış gibi savaşmalıyım. Gerçeği çözerken biraz coşku versin diye çalınan çanları duymayı nasıl da isterdim: Saydam yaban arıları gibi kanat çırpan melekleri görmeyi ateşli başımın çevresinde; öylesi çok daha yalın diye, eninde sonunda bir nesneye dönüşmenin özlemini çeken başımın çevresinde.

Eylemlerin sözleri aşması olası mı? Ben yazarken - herşey gerçek adıyla bilinsin. Herşey bir sözcük. Sözcük yoksa yaratılmalı. Sizin bu Tanrı’nız bize yaratmayı buyurdu.

Neden yazıyorum? Hepsinden önce dilin ruhunu yakaladığım, zaman zaman biçim içeriği kurduğu için. Bundan dolayı, kuzeydoğulu kız için değil de çok daha ciddi bir nedenle, *force majeure* için, ya da resmi yazışmalarda dendiği gibi "yasal zorunluluk" yüzünden yazıyorum.

Gücümün yalnızlıkta yattığı su götürmez. Dehşetli fırtınalardan ya da şiddetli rüzgarlardan korkmuyorum çünkü ben aynı zamanda gecenin karanlığıyım. Karanlıkta ıslık ya da ayak sesi duymaya dayanamasam da. Karanlık? Karanlık bana eski bir kız arkadaşımı anımsatır. Cinsellik açısından deneyimliydi ve gövdesinin içinde böyle karanlıklar vardı. Onu asla unutmadım; insan yattığı birini asla unutmaz. Olay insanın eti üstünde dövme gibi bir iz bırakır ve bu ize tanık olanların hepsi de ürküp kaçar.

Şimdi kuzeydoğulu kızdan sözetmek istiyorum. Şöyle: Düşkün bir orospu gibi kendi uzaktan kumandasının güdümündeydi. Çünkü kendini kendisine indirgemişti. Bir dizi başarısızlıktan sonra, ben de kendimi indirgedim ama dünyayı ve onun Tanrısını ortaya çıkarmayı hala istiyorum.

Gerek genç kıza gerek kendime ilişkin kimi ayrıntıları eklemek isterim; biz bir tek şimdiyi yaşarız çünkü şimdi sonsuza dek, öteden beri bugünkü gündür, yarınki gün de bugün olacak. Sonsuzluk herşeyin tam bu anki durumudur.

Kuzeydoğulu kızla ilgili sözler yazdığımdan beri bakın nasıl da işkilli oldum. Soru: Nasıl yazıyorum? Tıpkı İngilizce'yi, Fransızca'yı kulaktan öğrenmem gibi kulaktan yazdığımı kanıtlayabilirim. Hangi yazar soyundan geliyorum? Aç gezenlerden daha paralı bir adamım, bu da beni bazı bakımlardan onursuz kılıyor. Yalnızca tam yalan saatinde yalan söylerim. Ama yazdığım zaman yalan söylemem. Daha başka? Evet, hiçbir toplumsal kesimden değilim, çünkü sıradışıyım. Üst sınıflar beni garip bir yaratık sayar, orta sınıflar onların düzenini bozabilirim korkusuyla bana kuşkuyla bakar, alt sınıflar benden çekinir.

Hayır, yazmak kolay değil. Kaya kırmak denli zor. Parçalanmış çelikten kıvılcımlar, parçalar uçuşması gibi.

Başlamaya korkuyorum. Kızın adını bile bilmiyorum. Alabildiğine düzayak olduğundan bu öykünün beni umutsuzluğa sürüklediğini söylemeye gerek yok. Anlatmayı kurduklarımı herkes kolayca kavrayacak gibi görünüyor. Ama işlenmesi çok, çok zor. Dediğim, neredeyse silinmiş, güçlükle çözülebilir bir şeyi açıklığa kavuşturmalıyım. Kaskatı kesilmiş, kirli parmaklarla görünmez olana kendi düşkünlüğü içindeyken dokunmalıyım.

Kuşku duymadığım tek şey şu: Anlatı ince bir şeyle birleşecek, benim kadar capcanlı bir insanı tepeden tırnağa yaratmakla. Onu kolladım çünkü benim yetkim sadece onun varlığını ortaya koymak; böylece onu sokakta, titrek zayıflığıyla sakına sakına yürürken tanıyabilirsiniz. Ayrıca, anlatımım hüzünlü mü olmalı? Sonra, nerdeyse kesinlikle daha sevinçli bir şeyler yazmalıyım, ama niye sevinçli? Çünkü ben de şükreden bir insanım; belki günün birinde kuzeydoğulu kızın karayazısı yerine tekdüze övgü şarkıları söyleyeceğim.

Bu arada, çırılçıplak ya da paçavralar içinde yürümek isterim, bir kez olsun okunmuş ekmeğin yavan tadına bakmak isterim. Komünyon ekmeği yemek, dünyanın aldırmazlığını tatmak ve kendimi hiçliğe karıştırmak olacak. Geçmişten gelen rahatlatıcı duyguları bir yana bırakmak gözüpekliğim olacak.

Şimdi pek rahatlık yok. Kızdan sözetmek için günlerce tıraş olmamalıyım. Uykusuzluktan gözlerimin altında mor halkalar oluşmalı; kol gücüyle çalışan bir emekçi gibi bitkinlikten uyuyakalmalıyım. Aynı zamanda eprimiş giysiler giymeliyim. Bütün bunları kendimi kuzeydoğulu kızın yerine koymak için yapıyorum. Tam şu anda daktiloda yazı yazan birinden çok şey isteyen toplumlara kendimi daha inandırıcı bir tavır içinde göstermem gerektiğini biliyorum.

Evet, işte böyle, çünkü tarih tarihtir. Ama sözün meyvesinin söz olduğunu asla unutmamak için önceden bilerek. Söz söze benzemeli. Söze ulaşmak kendime karşı ilk görevim. Söz süslenip estetik açıdan değersizleştirilmemeli; yalnızca kendisi olmalı. Belli bir duygu inceliğine erişmeye çalıştığım da doğru, ama bu aşırı incelik sürekli bir çizgiye dönüşmemeli. Aynı zamanda, trombonun derin, işlenmemiş, tok sesine öykünmeye çalıştım bunun tek nedeni yazmanın beni çok sinirli yapması, öyle ki denetlenemez bir gülme krizine tutulabilirim. Özgürlüğümü, çoklarının vardığı sonuca varmadan kabullenmek istiyorum. Varoluşun yalnızca aptallara ve delilere göre olduğu sonucuna- O zaman varolmak mantığa aykırı düşebilir.

Bu öyküdeki olaylar dizisi benim bir başkasına, sonuçta maddeye, bir nesneye dönüşmeme varacak. Belki de flütün tatlı tonlarına bürünür, bir asmaya dolanırım.

Ama biz bugüne dönelim. Bilindiği gibi, bugün bugündür. Kimse benim demek istediklerimi anlamıyor; yaşlı adamların hızlı, kesik kesik kıkırdayışlarına benzeyen alaycı gülüşleri hafiften duyabiliyorum. Yoldaki ölçülü ayak seslerini de duyuyorum. Korkuyla titriyorum. Tıpkı yazmak üzere olduklarımın içimin derinlerinde zaten yazılmış olması gibi. Beyaz bir kelebeğin zarafetiyle kendimi yeniden yaratmalıyım. Bu beyaz kelebek düşüncesi, kız evlenecekse, beyazlar içindeki bir bakire gibi narin, uçucu görünerek evleneceği duygusundan çıkıyor. Belki de evlenmeyecek? İçtenlikle söyleyeyim, kızın yazgısını elimde tutuyorum, bununla birlikte tam olarak yaratma özgürlüğünden yoksunum; gizli, ölümcül bir çizgiyi izliyorum. Beni aşan bir gerçeği aramaya itiliyorum. Yoksulluğu bu kadar ortada olan bir genç kızı niçin yazmalıyım? Bu kızda dünyadan el etek çekmeyi bulduğum için belki de. Belki onun beden ve ruh yoksulluğunda kutsallığa dokunulabildiği, ben de yaşam

sonrasının soluğunu duymayı özlediğim için. Olduğumdan daha büyük olmak için, çünkü çok küçüğüm. Yazıyorum çünkü bu dünyada yapacak daha iyi bir şeyim yok: Ben erkekler dünyasında gereksiz ve sonuncuyum. Yazıyorum çünkü çaresizim, bezginim. Varlığımın tekdüzeliğine artık dayanamıyorum; yazmanın sürekli yeniliği olmasa, simgesel olarak her gün ölürdüm. Gene de arka kapıdan sıvışmaya hazırım. Nerdeyse her şeyi tattım, tutku ve çaresizliği bile. Şimdi, olabilecekken hiç olmamış olanı edinmek istiyorum yalnızca.

Kuzeydoğulu bu kızla ilgili en ince ayrıntıları bilir gibiyim çünkü onunla yaşıyorum. Onunla ilgili hemen her şeyi ortaya çıkardığım için, cıvık tutkal ya da kirli çamur gibi derime yapıştı. Çocukken, ırmağı geçmekten korkan yaşlı adamın öyküsünü okumuştum. Onun gibi karşıya geçmek isteyen bir delikanlı ortaya çıkar. Yaşlı adam fırsatı kaçırmaz ve delikanlıya yalvarır:

— Lütfen beni de geçir. Sırtında taşıyabilirsin beni.

Delikanlı kabul eder ve güven içinde karşıya geçer geçmez yaşlı adama şöyle der:

— Geldik. Artık inebilirsin.

Ama şeytancasına kurnaz olan yaşlı adam şöyle karşılık verir:

— Yok canım! Burası çok rahat, kıpırdamaya hiç niyetim yok.

Daktilo kız sırtımdan inmeyi istemiyor. Yoksulluğun hem çirkin hem de rasgele olduğunu şimdi anlıyorum. İşte bu yüzden bilemiyorum anlatımım acaba - acaba ne? Öyküyü yazmak için hala yeterince gayrete gelmediğim için hiçbir

şey açıklayamam. Olay akışı bulunacak mı? Evet, bulunacak. Ama nasıl olaylar? Bunu da açıklayamam. Keder verici, bitmek bilmez bir bekleyiş yaratmaya çalışmıyorum: Yalnızca beni neyin beklediğini bilmiyorum. Elimde kıpır kıpır bir kişi var, ne zaman boş bulunsam benden kaçıp onu yeniden bulmamı bekliyor.

Şimdi yazdığım herşeye askeri bir davulun etkili gümbürtüsünün eşlik ettiğini söylemeyi unuttum. Öykümü anlatmaya başladığım an - davulun gürültüsü birden dinecek.

Kuzeydoğulu kızı aynaya bakarken görüyorum - davul gümbürtüsü - aynada benim yüzüm beliriyor, yorgun ve tıraşsız. Rolleri bütün bütüne değişiyoruz. Basbayağı canlı bir kişi olduğuna en ufak bir kuşku yok. Dahası, vücudunu hiç çıplak görmemiş bir kız, çünkü çok utangaç. Çok erdemli olduğundan mı yoksa çirkin olduğundan mı utangaç? Başımı belaya sokmadan bu kadar çok olgunun üstesinden nasıl geleceğimi kendime soruyorum. Eğretileme beni birdenbire kendine çekiyor. İnsanca bir devinim yaratıp titriyorum. Yalnız soyut renkler kullanan ama bunu resme yeteneği olmadığından değil de öyle istediği için yaptığını kanıtlamak isteyen bir ressam gibi birden tutkuyla eğretileme kullanmayı istiyorum. Kızın resmini çizmek için duygularıma gem vurmalıyım. Ruhunu ele geçirmek için, kendimi meyve ve soğutulmuş beyaz şarapla tutumluca beslemeliyim çünkü kapandığım gözde boğuluyorum ve dünyayı görmek için ani bir dürtü duyuyorum. Cinsellikten de futboldan da vazgeçmek zorunda kaldım. Bütün insan ilişkilerinden el çektim. Bir gün eski yaşam biçimime dönecek miyim? Doğrusu bundan epeyi kuşkuluyum. Boş incelikler dilimin yalınlığını bozar korkusuyla bu günlerde hiçbir şey okumadığımı da söyleyeyim. Belirtmiş olduğum gibi, söz benim gerecim; söz söze benzemeli. Yoksa ben yazar değil miyim? Yazardan çok oyuncu, çünkü elimdeki tek noktalama

sistemiyle, tonlamayla oyunbazlık yapıyorum ve bir başkasının soluk alışını yazıma eşlik etmeye zorluyorum.

Söylemeyi unuttum, başlamak üzere olan bu kayıt - olguların saldırısına artık dayanamıyorum çünkü - başlamak üzere olan bu kayıt bana hiçbir şey kazandırmasa bile dünyanın en sevilen alkolsüz içeceğinin desteğiyle vazıldı: dünyanın her yerine dağıtılan bir içecek yani. Geçenlerde Guatemala'daki deprem için yardımda bulunan da aynı içecekti. Tırnak cilası, tuvalet sabunu ve çiğnenmiş plastik tadında olmasına karşın. Hiçbiri insanların kölece bir boyun eğişle onu sevmelerini engellemiyor. Çünkü aynı zamanda - şimdi size yalnızca benim anlayabileceğim garip bir şey söyleyeceğim - içinde koka bulunan bu içecek bugündür. O insanlara çağdaş olma, zamana uygun davranma olanağı sağlıyor.

Kıza gelince, en kötüden ve en iyiden uzak, iki arada bir derede varlığını sürdürüyor. Yalnızca varlığını sürdürüyor, soluk alıyor, veriyor, alıyor, veriyor. Niye daha çoğu olsun ki? Onun varoluşu kıt. Kesinlikle. Ama ne diye kendimi suçlu hissedeyim? Kıza yardım etmek için somut hiçbir şey yapmamanın ağırlığından kendimi kurtarmaya ne diye uğraşayım? Bu kız - öykümü artık neredeyse anlatmaya başladığımı anlıyorum - bu kız üzerinde belli belirsiz ama oldukça kuşku verici kan lekeleri bulunan ucuz pamuklu iç çamaşırlarıyla yatar. Buz gibi gecelerde uykuya dalmak için gayret içinde kendi yetersiz sıcaklığını alıp yayarak kıvrılıp yumak haline gelir. Burun delikleri tıkalı olduğundan ağzı açık uyumuş, büyük yorgunluktan dünya karşısında ölü gibi.

Okurun öyküyü anlamasına yardımcı olmak için önemli bir ayrıntıyı eklemeliyim: açılmış bir sinirin neden olduğu belli belirsiz ama rahatsız edici bir sızı veren şu dişağrısı anlatıya başından sonuna eşlik ediyor. Köşebaşında bir müzisyenin çaldığı kemanın yankılanan ezgileri de öyküye baştan sona

eşlik edecek. Yüzü yeni ölmüş gibi ince ve solgun. Belki de ölmüştür. Çok şey umdurup çok az verebilme korkusundan bu ayrıntıları uzun uzun anlatıyorum. Öyküm zaten kıytırık sayılır. Marifet ansızın başlamak, buz gibi denize atlayıp keskin soğuğa intiharı andıran bir cesaretle dayanmak. Ortadan başlamak üzereyim size şöyle demekle -

-kız beceriksizdi. Yaşama beceriksizi. Yaşamla nasıl başa çıkılır bilmiyordu, bir tek kendi içindeki boşluğun şöyle böyle ayırdındaydı. Kendini anlatabilseydi, elbette içini açardı: Dünya benim dışımda duruyor. Ben kendimin dışında duruyorum. (Bu öyküyü anlatmak güç olacak. Kızla hiçbir ilişkim yok ama, herşeyi başından sonuna onun gözüyle yazacağım, kendi korkularımın tuzağına düşmüş durumdayım. Olgular yüksek sesli ama olguların arasında bir mırıldanma var. Beni korkutan işte bu mırıldanma.

Kızın başının çaresine bakma yolu yoktu. Derken, (güm) makara donanımı dağıtımıyla uğraşan şirketinin patronu pervasızca (besbelli yüzündeki sanki tokatlanmak için yalvaran aptalca anlatımın kışkırttığı bir pervasızlık) yalnızca iş arkadaşı Glória yı alıkoyacağı konusunda onu uyardığında hiç itiraz etmedi. Yazım yanlışlarından, kağıtları her zaman lekelemesinden usandığını söyledi ona. Kız gizlice sevdalandığı bu patrona duyduğu saygıyı göstermek için bir şeyler söylemesi gerektiğini hissetti.

— Sıkıntı verdim, bağışlayın lütfen.

Kıza çoktan sırtını dönmüş olan Bay Raimundo Silveria, kızın kibarlığına şaşırıp dönüp baktı ve kızın sözlerindeki uysallık onu daha insaflı konuşmaya zorladı, istemeyerek geri adım attı:

— Pekala, hemen ayrılman gerekmiyor. Bakalım işler nasıl gidecek.

Bu uyarıyı aldıktan sonra, kız yalnız kalabileceği yere, tuvalete gitti, çünkü oldukça sarsıldığını hissetmişti. Kötü biçimde çatlamış, saçla dolu pis lavabonun üstündeki aynada kurulmuş bir makine gibi kendini inceledi: Kendi varlığının görüntüsü. Karanlık, lekeli ayna görüntüyü güçlükle yansıtıyordu. Belki de fiziksel varlığı yokolmuştu. Bu hayal biraz sonra geçti ve lekeli aynanın bütün yüzünü çarpıttığını gördü; burnu palyaço burnu gibi irileşmişti. Kendi kendini inceledi, düşünceye daldı: Çok genç ama çok lekeli.

(Sahip olanlar vardır. Bir de sahip olmayanlar. Çok basit: Kız sahip olmamış. Neye sahip olmamış? Sahip olmamış, hepsi bu. Ne demek istediğimi anladıysanız iyi. Anlamadıysanız gene iyi. Ama asıl istediğim, yazın olgunlaşıp altına dönen buğdayken ne diye bu kızla canımı sıkıyorum?)

Küçük bir kızken teyzesi, onu korkutmak için, vampirlerin - hani şu kurbanlarının boynunu ısırıp kanını içenlerin - görüntüsünün aynadan yansımadığında ısrar etmişti. Kız vampir olmanın öyle çok kötü bir şey olmadığını çıkardı; kan solgun tenine biraz pembelik katabilirdi. Çünkü kanını akıtması gereken gün gelmedikçe hiç kanı yokmuş izlenimi veriyordu.

Kızın omuzları gözeyen bir kadınınki gibi düşüktü. Gözemeyi çocukluğunda öğrenmişti, kendini onarma denen ince işe adasaydı daha iyi bir yaşam sürebilirdi - hatta belki de ipekli ipliklerle onarma. Ya da çok daha lüksü: Parlak saten, ruhların öpücüğü. Gözeme iğnesi sivrisineğe döndü. Bir karıncanın sırtında taşınan şeker taneciğine. Bir budala gibi aklı beş karış havadaydı ama budala değildi. Mutsuz olduğunun bile ayırdında değildi. Sahip olduğu tek şey inançtı. Neye inanç? Size? Birine ya da bir şeye inanmak gerekmiyor - inançlı olmak yeterli. Bu ona hep şükran duygusu verirdi. Çünkü inancını asla yitirmedi.

(Bu kız beni öylesine kaygılandırıyor ki suyumun çekildiğini hissediyorum. Bu kız içimi kuruttu. Ne denli az isterse, beni o denli çok kaygılandırıyor. Boşuna didindiğimi, usandığımı hissediyorum. Tabakları paramparça etmek, camları kırmak için güçlü bir istek. Kendi kendimden nasıl öç alabilirim? Ya da daha doğrusu, nasıl tatmin olabilirim? Yanıtını buldum: Kızın yediğinden daha çok yiyecek tüketen köpeğimi severek. Niye karşı koymuyor? Cesareti mi yok? Hayır, sevimli ve uysal.)

Gözleri koskocamandı, yuvarlak, pörtlek ve meraklı - kanadı kırık birinin anlatımı vardı - tiroid salgısı eksikliği - sorgulayan gözler. Kimi sorguluyordu? Tanrıyı mı? Ne o Tanrı'yı düşündü, ne de Tanrı onu. Tanrı kendisini ele geçirmeyi becerenlerin. Tanrı şaşkınlık anında görünür. Kız soru sormadı. Yanıtların olmadığı içine doğmuştu. Soru soracak kadar akılsız mıydı? Karşılık olarak yalnızca duygusuz bir hayır almak için mi? Bu boş soru üstüne düşünmüştü belki de, böylece kimse onu bir gün hiç soru sormadı diye suçlayamayacaktı. Kime gideceğini bilmediğinden, anlaşılan kendi sorusuna kendisi yanıt vermişti: Öyle olduğu için öyle. Başka bir yanıt olabilir mi? Daha iyisini bilen birisi varsa açıkça söylesin, ben yıllardır bekliyorum çünkü.

Bu arada, bulutlar beyaz, gökyüzü mavi. Hepsi de Tanrı için. Azıcık da insan için olsa ne olurdu sanki.

Çok yer kapladığı için özür dileyen birinin anlatımını taşıyan, hiçbir yerli olmayan bu yaratık, kara yazgısını doğduğunda kucağında buldu. Düşünceye dalmış durumda aynada yüzündeki kocaman lekeleri gözden geçirdi. Alagoas'da bu durum için özel bir ad vardı - buna karaciğerin neden olduğuna inanılırdı genellikle. Kız kalın bir tabaka beyaz pudrayla lekeleri kapattı, badanalanmış etkisi veriyordu ama solgun görünmekten iyiydi. Seyrek yıkandığı

için genel görünüşü pasaklıydı. Gündüz etek bluz giyer, gece iç çamaşırıyla yatardı. Oda arkadaşlarının vücudunun kötü koktuğunu ona söylemeye cesaretleri yoktu. Kendisi durumundan habersiz göründüğünden, duygularını incitmekten korkmuşlardı. Teninin lekelerin etkilemediği yerleri opal kırmızılığında narin bir parlaklığa sahipse de kızın çekici bir yanı yoktu. Önemli olduğundan değil. Sokakta kimsenin ilgisini çekmezdi, çünkü ancak soğuk kahve kadar iştah vericiydi.

Günleri böylece geçti. Burnunu paltosunun içine gömdü. Çekicilik diye bilinen kolay bulunmaz nitelikten yoksundu. Onu çekici bulan tek kişi benim. Yazar olarak, onu yalnızca ben seviyorum. Onun adına acı çekiyorum. Yalnızca ben ona şöyle diyebilirim: "Sana güle oynaya vermeyeceğim ne istiyorsun ağlayarak?" Tıpkı köpek olduğunu bilmeyen bir köpek gibi, kız varolduğunu bilmiyordu. Bu nedenle kendi mutsuzluğunun ayırdında değildi. Tek dileği yaşamaktı. Açıklayamazdı, çünkü durumunu incelemiyordu. Belki de yaşamanın görkemli bir şey olduğunu hissetmişti. İnsan mutlu olmak zorunda diye düşünüyordu. Onun için mutluydu. Doğmadan önce bir düşünce miydi? Doğmadan ölü müydü? Doğduktan sonra ölecek miydi? Amma da saçmalık.

Sözü edilecek çok olgu yok; bu öykü nereye varacak bilmiyorum.

Şimdi (güm) bir kaç hızlı darbeyle kızın tuvalette aynanın önünde durduğu ana gelene kadarki öyküsünü aktaracağım.

Doğuştan ümitsiz bir raşitikti, ormanköylerinin kalıtı -daha önce sözünü ettiğim kara yazgı kalıtı.

İki yaşındayken, Alagoas'ın orman köylerinde, şeytanın ayakkabısını yitirdiği söylenen yerde, annesiyle babası

tifodan öldü. Çok sonra, koca dünyada yaşayan tek akrabası olan evlenmemiş teyzesiyle, evde kalmış bu sofu kızla, Maceió'ya yerleşti. Zaman zaman orada geçirdiği günlerden bazı önemsiz olayları anımsayacaktı. Örneğin, teyzesi kafasına kafasına vuruyor, çünkü yaşlı kadın insan gövdesinin canalıcı bölümünün başın üstü olduğuna inanıyordu. Kalsiyum eksikliğinden bir deri bir kemik kalmış o kafaya vurmak için teyzesi parmaklarının eklem yerlerini kullanıyordu. Kızı yalnızca onu dövmekten duyumsal bir haz aldığından değil - yaşlı kız cinsel ilişki düşüncesini öyle iğrenç buluyordu ki hiç evlenmemişti - onun, Maceió'da ellerinde yanan bir sigarayla bir adam bulmayı bekleyerek köşe başlarında dikilen öteki çoğu kız gibi olmasını önlemeyi görevi saydığı için de döverdi. Kız günün birinde fahişe olacağına dair hiçbir belirti göstermemişti şimdilik. Ergenlik çağı bile yazgısına yabancı görünüyordu. Ergenlik yavaş yavaş gelmişti ama ayrıkotları bile güneş ışığı ister. Kız bu dayakları çok geçmeden unuttu. Sabırla beklerseniz, acı çok geçmeden diniyordu. Ama ona daha çok acı veren pek sevdiği tatlısından yoksun bırakılmaktı: Peynirli guava reçeli, yaşamının tek gerçek tutkusu. Kurnaz yaşlı teyzesi onu bu yolla cezalandırmaktan hoşlanıyordu. Niye sürekli cezalandırıldığını sormaya cesareti yoktu kızın. İnsanın her şeyi bilmesi gerekmez; bilmemek onun yaşamının önemli bir parçası oldu.

Bilmemek korkunç geliyor, ama kız için bu o denli korkunç değildi, çünkü tıpkı köpeğin kuyruğunu nasıl sallayacağını ya da dilencinin nasıl açlık çektiğini bilmesi gibi bir çok şey biliyordu: Bir şeyler olur, siz birdenbire artık bilirsiniz. Kimse ona günün birinde nasıl öleceğini öğretmeyecek; gene de günün birinde ölecek elbette, bu oyundaki başrolün nasıl oynanacağını önceden ezbere öğrenmiş gibi. Çünkü ölüm saatinde ünlü bir film yıldızı olursunuz, bu herkes için görkem anıdır, koronun en yüksek notalara çıktığı an.

Küçücükken, evcil bir hayvan beslemeyi yürekten istemişti. Oysa teyzesi evde bir hayvanın beslenecek bir boğaz daha demek olduğuna karar verdi. Kız kendi kendine vazgeçti, yalnızca pirelerin üremesine yaradığına, bir köpeğin sevgisine layık olmadığına inandı. Teyzesinin bitmek tükenmek bilmeyen azarlamaları başını eğik tutmasını öğretmişti ona. Gene de, yaşlı kızın sofu tutumu onu etkilemeyi beceremedi. Teyzesi ölür ölmez, kız kiliseden ayağını kesti. Dini duyguları yoktu; dinsel şeyler onda hiç etki yapmamıştı.

Yaşam böyle: Bir düğmeye basarsınız ve yaşam aydınlanır. Oysa kız hangi düğmeye basacağını bilmiyordu. Kendisinin makinede önemsiz bir çark dişi olduğu bir teknoloji toplumunda yaşadığının bile ayırdında değildi. Gelgelelim bir şey onu üzüyordu: Hiç anası ya da babası olmuş muydu, artık bilmiyordu. Kökenlerini unutmuştu. İyice düşünmüş olsa, Alagoas'ın toprağından çabucak çürümüş bir mantarın içinden sürgün verdiği sonucuna varabilirdi. Konuşabilirdi elbette, ama söyleyecek pek bir şeyi yoktu. Onu konuşmaya ikna etmeyi becerir becermez parmaklarımın arasından kayıp gidiyor.

Kız, teyzesinin ölümüyle birlikte kendisi için işlerin farklı olacağından emindi. O asla ölmeyecekti. (Öteki adam olmak benim saplantım. Bu durumda, öteki kadın olmak. Solgun ve güçsüzüm, onun gibi titriyorum.)

Tanımlanabilen şeyler beni bir parça yoruyor. Kehanet taşımayan olguları yeğlerim. Ergeç kendimi bu öyküden kurtardığım zaman, belirsiz kehanetlerin daha raslantısal ülkesine çekileceğim. Bu kızı ben uydurmadım. O bana kendi varlığını dayattı. Zihinsel bir özrü olmadığı kesindi; her aptal kadar aciz ve güvenliydi. En azından yiyecek için dilenmek zorunda kalmadı. (Daha bir terkedilmiş, daha çok açlık çeken başkaları vardı.) Bir tek ben onu seviyorum.

Derken - kimbilir hangi nedenle - teyzesinin ona iş bulduğu Rio'ya geldi, inanılmaz Rio de Janeiro’ya. Sonra teyzesi ölünce kız kendi başına kaldı, tanınmış bir mağazada tezgahtar olarak çalışan dört kızla bir oda kiraladı.

Oda Acre Sokağı'nda sömürge tarzı eski bir apartmandaydı, kömür ve çimento depoları arasındaki sokaklarda denizcileri kaldıran kadınların oturduğu, doklara yakın, o biçim bir mahalle. Bu kirletilmiş doklar kızda bir gelecek arzusu uyandırıyordu. (Bu da nesi? Sanki piyanoda çalınan canlı bir ezgi dinliyor gibiyim - kızın parlak bir geleceği olacağına işaret belki de. Bu olasılıkla avunacağım ve gerçekleşmesi için elimden gelen herşeyi yapacağım.)

Acre Sokağı. Ne mahalle ama! Acre Sokağı'nın tombul fareleri. Oralardan uzak dururum. Doğrusu, o karanlık çukur ve oranın ayartıcı sakinleri beni ürkütür.

Zaman zaman, gündoğumunu karşılayan bir yavru horozu duyacak kadar şanslıydı kız. O zaman Alagoas'nın orman köylerini özlemle anımsardı. İthalat ve ihracat için malların stoklandığı depolarla dolu bu mahallede bir horozun öteceği yer nasıl bulunabilirdi? (Okurun paradan yana sıkıntısı yoksa, yaşamın sunduklarından yararlanıyorsa, kendisinden uzaklaşıp başkalarının nasıl yaşadığını görmelidir. Yoksulsa, bu öyküyü okumayacaktır çünkü söylediklerim sıkça açlık sancısı çeken biri için gereksizdir. Burada ben sizin için, sıkıcı burjuvazi için emniyet supabı görevi yapıyorum. Kendinin dışına çıkmak çok korkutucudur biliyorum, ama o zaman bilinmedik herşey korkutucu olabilir. Bu öykünün adsız kızı öyle eski ki Kitabı Mukaddes'te yer aldığı söylenebilir. Yeraltındaydı; gerçekte hiç bir zaman çiçek vermedi. Yalan söylüyorum; o bir yaban otuydu.)

Kavurucu yazlar boyunca, Acre Sokağının bunaltıcı sıcağı onu terletti durdu, korkunç kötü kokan bir terleme. Kötü

kaynaklardan geldiği duygusundan kurtulamadığım bir terleme. Kız veremli miydi söylemesi güç. Pek sanmıyorum. Gece gölgeleri içinde bir adam ıslık çalıyordu; sert ayak sesleri, sokağa atılmış soysuz bir köpeğin uluyuşu vardı. Suskun takımyıldızlar, bir de onunla ya da bizimle hiçbir ilişkisi olmayan, zaman diye bilinen o mekan vardı. Böylece günler geçti. Kan kırmızısı şafakta yavru horozun ötüşü kızın kurumuş varlığına yeni bir anlam verdi. Gün başlarken, bir kuş sürüsü Acre Sokağında gürültüyle cıvıldadı; yaşam yerden, taş döşemelerin aralarından coşkuyla filiz vermişti.

Yaşamak için Acre Sokağı, çalışmak için Lavradio Sokağı, Pazar gezintileri için doklar. Zaman zaman bir yük gemisinin uzun düdüğünün yürek atışlarını garip biçimde hızlandırması ve her düdüğün arasında, yavru horozun avutucu ama gene de bir parça boğucu bağırtıları.

Yavru horoz olmayan bir ülkedendi. Sonsuzluktan çıkan bağırtıları ta başucuna gelip kızı minnettarlıkla dolduruyordu. Uykusu hafifti. Son oniki aydır inatçı soğuktan epeyi çekmişti. Her sabah erken saatte, yumuşak yastığıyla bastırmaya uğraştığı boğuk bir öksürük nöbetine tutuluyordu. Oda arkadaşlarının - Maria da Penha, Maria Aparecida, Maria José ve sadece Maria - umurunda değildi. Adı olmamasına karşın yükü büyük olan işleri onları yakınamayacak kadar çok yoruyordu. Kızlardan biri Coty yüz pudrası satıyordu. Ne garip iş! Öteki yanlarına dönüp uyumaya devam ettiler. Kızın öksürüğü uykularını daha da derinleştiriyordu. Gök yukarıda mı aşağıda mı? Kuzeydoğulu kız bunu merak ediyordu. Orada yatarken, karar veremiyordu. Bazen uykuya dalmadan önce açlıktan kıvranıyor, gözünün önüne bir parça et getirdiğinde başı fır fır dönüyordu. Çaresi kağıt çiğneyip hamur yapmak, sonra da yutmaktı. Gerçekten! Ona alıştım ama gene de kendimi huzursuz hissediyorum. Güzel Tanrım! Hayvanlarla insanlarla olduğumdan daha mutlu oluyorum. Atımın

çayırlarda başıboş eşkin gidişini seyrederken - başımı onun yumuşacık, güçlü boynuna yaslayıp yaşamımın öyküsünü anlatma isteği duyuyorum. Köpeğimin başını okşadığım zaman -bunun bir anlamı olmasını ya da yaptığımı açıklamamı beklemediğini biliyorum.

Belki de kuzeydoğulu kız yaşamın dertle dolu olduğu sonucuna zaten varmıştı; bedenine hiç de uymayan bir ruh, onunki gibi ince bir ruh da olsa. Sürüyle boş inançları olan kız yaşamdan zevk almaya bir başlasa, büyünün bozulacağını sanıyordu. Prensesliği sona erecek, bir böceğe dönüşecekti. Çünkü, durumu ne denli berbat olursa olsun, kendinden yoksun kalmayı dilememişti. O kendisi olmak istiyordu. Hazzı tatmaya başlarsa korkunç bir cezaya çarptırılacağından, hatta ölüme mahkum edileceğinden korkuyordu. Kendini ölümden korumak için ulaşabileceğinin altında yaşıyor, yaşamını özenle tüketiyordu, beklenmedik bir biçimde sona ermesin diye. Bu tutumluluk bir parça güvenlik sağlıyordu, çünkü yalnızca düşen biri yere çarpabilir. Yaşayacak hiçbir şeyi olmadığını hissetti mi? Bilmeme olanak yok ama sanırım hissetmedi. Bir kez olsun şu sarsıcı soruyu kendine sordu: Ben kimim? Soru onu öylesine dehşete düşürmüştü ki kafası felce uğramıştı. Ben, onun yerine geçmeksizin, yaşayacak bir şeyim olmadığını hissediyorum. Başıboşum; elektrik, havagazı, telefon faturalarımı öderim. Kıza gelince, patron ücretini ödediğinde bazen bir gül alır.

Sözettiğim olaylar şimdiye ait; bu hantal anlatıyı ancak artık uğraşamayacak denli bitkin düştüğümde bitireceğim. Ben kaçak değilim.

Kız bazen bir Fransız baladının rahatsız edici sözlerini anımsardı. El ele tutuşmuş, halka olup danseden bir grup genç kız bağıra çağıra söylerken duymuştu - onlara katılamadan dinlemişti çünkü teyzesi onu gelip yerleri

süpürmesi için çağırmıştı. Uzun, dalgalı saçlarında pembe kurdeleleriyle kızlar şarkı söylüyorlardı: "Kızlarınızdan birini verin bana maré-marré-deci." "Senin kızını seçtim. maré-marré." Soluk bir hayalet, bir gülün umursamaz güzelliği gibi havada uçuştu müzik. Gene de geçici. Soluk ve geçici; kız şimdi oyunsuz, oyuncaksız bir çocukluğun sevimli ama korkutucu hayaletiydi. Böyle anlarda, bir bebeği göğsüne bastırarak koridorlar boyunca koşuyormuş, gülüp eğlenerek bir topu kovalıyormuş gibi yapardı. Gülüşü ürkütücüydü çünkü geçmişe aitti ve yalnızca hastalıklı bir düşgücüyle, olabilecekken hiç olmamış olana özlemle canlanmıştı. (Hiçbir duyguyu ele vermek istemememe karşın sizi dürüstçe uyarıyorum: Gözü yaşlı edebiyat diye bilinen işte budur.)

Kızın benim varlığımın ayırdında olmadığı söylenmeli. Öyle olsaydı, dua edeceği biri olurdu; bu da kurtuluş anlamına gelirdi. Ama ben onun varlığının bütünüyle ayırdındayım. Onun aracılığıyla dehşet çığlığımı atıyorum varoluşa. Öylesine içtenlikle sevdiğim varoluşa.

Kıza geri dönelim: Kendine izin verdiği tek lüksü yatmaya gitmeden önce bir kaç yudum soğuk kahveydi. Boğazında yanmayla uyanarak bu lüksün bedelini ödüyordu.

Çok az konuşurdu - söyleyecek pek bir şeyi yoktu -ama seslere bayılırdı. Ses yaşamın kendisiydi. Gecenin sessizliği sinirlerini bozardı. Gece ölümcül bir sözcüğü söyler gibiydi. Geceleyin, pek az araba geçerdi Acre Sokağından. Geçtikleri zaman, kornalarının sesi ne denli yüksek olursa kızın o denli hoşuna giderdi. Bu korkular yetmezmiş gibi, kız berbat bir apışarası hastalığına yakalanmaktan da korkardı - bu ona teyzesinin öğrettiği bir şeydi. Gerçi küçücük yumurtalıkları çoktan büzüşmüştü. Umarsızca büzüşmüşlerdi. Yaşamı o denli tekdüzeydi ki günün sonunda o sabah neler olduğunu anımsayamaz olmuştu. Sessizlikte derin derin düşünceye daldı, aklına şu düşünce geldi: Ben varolduğuma göre,

çözüm de var. Daha önce sözünü ettiğim horoz bir başka günü haber verdi. Bezginliğin ötüşüydü. Kümes hayvanlarından söz açılmışken, kız bazen ucuzcu bir lokantada lop yumurta yerdi. Teyzesi yumurtanın karaciğere iyi gelmediğinde ısrar etmişti boyuna. Böyle olunca, kız söz dinleyerek hasta olmuş; karaciğerin karşısında, sol yanda şiddetli sancılar çekmişti. Çünkü kolayca etki altında kalırdı. Çünkü varolan herşeye olduğu gibi varolmayan herşeye de inanırdı. Ama gerçeği süsleyip püslemeyi bilmiyordu. Onun için gerçek kavrayamayacağı kadar kocamandı. Üstelik, *gerçek* sözcüğü onun için bir anlam taşımıyordu. Benim için de öyle, güzel Tanrım.

Uykudayken, düşünde sık sık teyzesinin kafasına vurduğunu görürdü. Daha şaşırtıcı olan, görünüşçe bütünüyle cinsiyetsiz olmasına karşın, sıkça cinsellikle ilgili düşler görmesiydi. Sonunda uyandığında, nedenini açıklayamadan, suçluluk duygularına yenik düşerdi. Belki de zevk alınan herşeyin yasaklanması gerektiğinden. Suçlu ve doymuş. Kuşkuları suçluluk duygusunu arttırır, kendiliğinden üç "Meryem’e Selam"ı ezbere okurdu, Amin, Amin, Amin. Dua ederdi ama Tanrı'sız. Onu tanımıyordu, bu nedenle O varolmamıştı.

Tanrıyı bir yana bırakırsak, gerçeğin kız için pek anlamı olmadığını gördüm. Günlük yaşamın gerçekdışılığı içinde kendisini çok daha huzurlu hissediyordu. Ya-a-v-a-ş çekimde yaşıyordu, de-e-r-e te-e-p-e üstünden ha-a-va-ya sı-ıç-rayan yabanıl bir tavşan, onun dünyası belirsizlikti, doğanın içindeki öz belirsizlikti.

Hüzünde avuntu buldu. Umutsuzlukta değil, çünkü umutsuzluğa düşmeyecek denli alçakgönüllü ve saftı, ama romantiklere özgü o açıklanması olanaksız niteliğe sahipti. Nevrotik olduğunu söylemeye gerek yok. Onu nevroz besliyordu. Güzel Tanrım, nevroz bir şeyi değerli kılar;

neredeyse koltuk değnekleri kadar yararlıdır. Ara sıra kentin daha zengin semtlerinde gezinir, pırıl pırıl mücevherler, saten ve ipekten zevk verici giysiler sergileyen vitrinlere gözünü dikerek dururdu - yalnızca duygularını köreltmek için. Doğrusu kendini bulmaya ihtiyacı vardı; biraz nefsini köreltmek yararlıydı.

Pazarları, kesinlikle hiçbir şey yapmadan daha fazla zaman geçirebilmek için daima erken kalkardı. En kötü an, sıkıntılı düşünceye gömüleceği zaman, Pazar ikindisiydi, yavan Pazar gününün boşluğu. İç çekerdi. Çocukluğu burnunda tüterdi - kurutulmuş mandioca - çocukluğunda mutlu olduğuna inanırdı. Gerçekten de insan ne denli kötü bir çocukluk geçirmiş olursa olsun, anımsandığında her zaman büyüleyici gelir - ne ürkütücü. Kız hiçbir şeyden yakınmazdı. Herşeyi olduğu gibi kabul ederdi - hem erkeklerin doldurduğu bu ülkeyi kuran da kimdi? Elbette günün birinde cennette tutunamayanlar için ayrılmış bir yer edinecekti. Üstelik, onun durumunda bu yalnızca Cennet'e gitmek sorunu değil. O bu dünyada da tutunamıyordu. İnanın onun için hiçbir şey yapılamaz. Yemin ederim, elimden gelseydi ona yardım ederdim. Daktilo kızımın hastalıklı bir bedeni olduğunu söylerken, açık saçık bir sözden çok daha çirkin bir şey söylediğimi anlıyorum.

(Sağlıklı bir köpeğin daha değerli olduğunu söylemek gibi bir şey.)

Tam bu anda, mutlu bir olayı yazmalıyım. Mandioca'sız sıkıntılı bir Pazar günü, kız tuhaf bir mutluluk yaşadı: İskele tarafında bir gökkuşağı gördü. Kendinden geçer gibi oldu, görüntüyü aklında tutmaya çalıştı. Maceió'da çocukken gördüğü donanma fişeği gösterisini bir daha görebilseydi keşke. Daha çoğunu istiyordu; işin doğrusu, birisi alt sınıflara yardım elini uzattığında, herşeyi isterler; sokaktaki adam açgözlülükle herşeye sahip olmayı düşler. Hiçbir şeye hakkı

yoktur ama herşeyi ister. Aynı düşüncede değil misiniz? Ancak donanma fişekleriyle yapılabilen altın yağmurunu benim gerçekleştirme gücüm yoktu elbette.

Askerlere hayran olduğunu söylemeli miyim? Onlara deli olurdu. Gözüne bir asker iliştiği zaman, heyecanla ürpererek düşünürdü: Beni öldürecek mi?

Benim kendi mutluluğumun en derin hüzünden geldiğini, o hüznün mutluluğun erken doğmuş biçimi olduğunu keşke bilseydi kız. Durumundan hoşnut bir varlıktı elbette, nevroza karşın. Savaş nevrozu.

Ayda bir sinemaya gitmenin dışında bir lüksü daha vardı. Tırnaklarını parlak bir kırmızıyla cilalardı. Ne yazık ki, tırnaklarını cilanın çoğu boşa gidecek kadar yemiş olurdu; altındaki biçimsizlik ortaya çıkardı.

Peki uyandığında? Uyandığı zaman, kendi kimliğini bilmezdi. Ancak daha sonra hoşnutlukla düşünürdü: Ben bir daktiloyum ve bakireyim, koka-kola severim. Ancak bundan sonra giyinir, edilgen biçimde varlık rolünü oynayarak günün kalanını geçirirdi.

Bazı zor teknik terimler soksaydım bu öykünün değerini artırabilirdim belki. Ama sorun da bu: Öykünün tekniği yok, biçem bile yok. Rastgele yazıldı. Daktilo kızımınki kadar yalın bir yaşama parlak, yalancı sözcükler bulaştırmaya gönlüm elvermez. Gün boyunca, herkes gibi, benim bile ayırdında olmadığım hareketler yapıyorum. En ayırdına varmadığım hareketlerimden biri, olacağına varan, benden bağımsız bu öykü.

Daktilo kız, cennetle cehennem arasında sallanıp duran bir tür arafta yaşıyordu. "Varolduğum için varım" düşüncesi hiç aklına gelmemişti. Böyle yapmaya hakkı olmadığını hissettiğinden kuşkulanıyorum, o yalnızca bir doğal kazaydı.

Gazeteye sarılıp çöpe atılmış bir cenin. Onun gibi binlercesi yok mu? Evet, önemsiz birer doğal kaza olan binlercesi. Biraz düşünecek olursak, hepimiz önemsiz birer doğal kaza değil miyiz? Benim benzer bir yazgıdan kaçmam yalnızca yazar olmamdan. Her eylem aynı zamanda bir olgudur. Ruhsal güçlerimle bağlantı kurduğumda, kendi içimde sizin Tanrı'nızı bulurum. Neden yazıyorum? Açıklayabilir miyim? Bilmiyorum. Doğrusu bazen ben olmadığımı düşünürüm. Uzak bir gezegene ait gibiyim, kendime o denli yabancıyım. Bu ben olabilir miyim? Kendimle böyle yüzleşmekten korkuyorum.

Söylediğim gibi, kuzeydoğulu kız ölüme inanmıyordu. Ölüme inanamıyordu - ne olursa olsun, canlı değil miydi? Anasıyla babasının adlarını çoktan unutmuştu çünkü teyzesi onları hiç anmazdı. (Yazıyı alabildiğine rahatça kullanıyorum. Bu beni telaşlandırıyor çünkü düzen duygumu yitirip çığlıklarla haykırışların çınladığı bir uçuruma atılmaktan korkuyorum: İnsan özgürlüğünün Cehennemine. Ama devam edeceğim.)

Devam:

Her sabah oda arkadaşlarından birinin, Maria da Penha'nın, ödünç verdiği transistörlü radyoyu açardı. Ötekileri rahatsız etmemek için sesini olabildiğince kısardı. Saat ayarı ile eğitim programları yayınlayan Saat Radyosunu dinlerdi hep. Bu istasyonda müzik yoktu, yalnızca düşen yağmur damlalarını andıran değişmez bir bip - geçen her dakika için bir damla. Bu istasyon her bip arasından reklam yayınlamak için yararlanırdı. Kız reklamlara bayılırdı.

Program tam istediği gibiydi çünkü her bir bip arasında spiker günün birinde ona yararı olabilecek bir bilgi kırıntısı veriyordu. Sözgelimi, İmparator Şarlman'ın kendi yurdunda Carolus olarak bilindiğini kız bu yolla öğrenmişti. Doğrusunu

söylemek gerekirse, bu bilgiyi kullanma fırsatı asla olmadı. Gene de belli olmaz. Sabır sonunda meyvesini verir. Aynı programı dinleyerek, kendi dölüyle birleşmeyen tek hayvanın at olduğunu da öğrendi.

— İğrenç! diye transistörlü radyoya söylendi.

Bir başka seferinde, şu duyuru geldi: “İsa'ya tövbe edin; O size büyük sevinç verecek." Böylece tövbe etmeye karar verdi. Ne için tövbe edeceğini tam olarak bilmeden, kuzeydoğulu kız herşey için tövbe etti. Vaiz öç almanın ölümcül bir günah olduğunu da söyledi. Bu nedenle kız hiç öç peşine düşmedi.

Evet, sabır sonunda meyvesini verir. Gerçekten mi? Kız sahip olduğunu bilmeksizin, içsel yaşam denen şeye sahipti. Kendi iç organlarını besliyormuş gibi, kendi özüyle beslenmişti. İşine giderken, zararsız bir deli gibi davranıyordu. Otobüs hızla yol alırken yüksek sesle düş kuruyor, en abartılı düşlerini seslendiriyordu. Düşleri boştu, içsel yaşamı yüzünden; herhangi bir ön deneyimin, diyelim esrimenin, özünden, çekirdeğinden yoksundu düşleri. Ermişlerin ruhlarını bütünüyle dolduran boşluğa, çoğu zaman o bilmeden sahipti. O da ermiş miydi? Öyle görünüyor. Kız derin düşünmeye daldığını bilmiyordu çünkü derin düşünme sözü ona yabancıydı. Bana sorarsanız, yaşamı hiçlik üstüne uzun bir derin düşünmeydi. Kendine inanmak için ötekilere gerek duyuyordu, o da olmasa içindeki süreğen sarmal boşlukta yiterdi. Daktilo yazarken derin düşünmeye dalmaya kalkıştı, bu da her zamankinden bile çok hata yapmasına neden oldu.

Bazı küçük zevkler edindi. Buz gibi gecelerde, ince pamuklu bir Çarşafın altında baştan ayağa titreyerek, büroda orada burada duran eski gazetelerden kestiği reklamları mum ışığında okurdu. Gazete reklamlarını

biriktirip bir albüme yapıştırıyordu. Hepsinin içinde en değer verdiği reklam renkliydi: Cildi kendi solgun tenine hiç benzemeyen kadınlar için bir yüz kremi reklamıydı. Kızgınlıkla gözlerini kırpıştırarak (son zamanlarda edindiği önüne geçilemeyen bir tik) böyle lükslere sahip olmanın zevkini hayal etti. Krem öyle iştah kabartıcı görünüyordu ki, satın alacak yeterli parayı bulsa, aptallık etmezdi. Cildi falan boşver! Kremi yerdi, doğrudan kavanozdan kaşık kaşık yerdi. Biraz kilo almaya ihtiyacı vardı; gövdesi yarı boş kızarmış ekmek torbasından daha kuruydu. Zamanla, en alt düzeydeki salt canlı maddeye dönüşmüştü. Belki mutsuz olma, kendine acıma gibi büyük bir günahı işlemekten kendini böyle koruyordu. (O olarak doğduğumu düşündüğümde - neden olmasın? - tüylerim ürperiyor. O olmadığım gerçeği ödlekçe bir kaçış olarak beni sarsıyor. Bu kitabın başlıklarından birinde açıkladığım gibi, vicdan azabı duyuyorum.)

Ne olursa olsun, gelecek daha parlak görünüyordu. Geleceğin, en azından şimdi olmama üstünlüğü vardı; daha kötü olan her zaman daha iyinin yerini alabilirdi. Kızda insan düşkünlüğünün izi yoktu. İçinde bir masumluk halesi taşıyordu. Çünkü, garip görünse de, inancı vardı. Arı organik maddeden oluşan o vardı. Arı ve yalın. Peki ya ben? Benim için söylenebilecek tek şey soluk aldığımdır.

Sanki içinde sahip olduğu bir tek o ufacık vazgeçilmez alevdi: Yaşam soluğu. (Bu öyküyle başım dertte. İyi ki Tanrılar bir cüzamlı hakkında yazmamı buyurmadılar, o zaman cüzama tutulmam gerekecekti.) (Bulanık bir biçimde de olsa, önceden görebildiğimden olayları erteliyorum, Alagoas'lı bu kızın çeşitli portrelerini çizmem gerekiyor çünkü. Ayrıca birileri bu öyküyü okursa, suya basılmış bir bez gibi bu genç kadını emmelerini de istiyorum. Kız benim uzak durmak istediğim bir gerçeğe vücut veriyor. Kimi suçlayabileceğimi bilmiyorum, ama birisi suçlu.)

Bu kızın varlığının tohumlarına sızarak, firavunların gizlerinin kutsallığını bozuyor olabilir miyim?

Hepimizin yaşamı gibi dokunulamaz bir giz içeren bu yaşamı tartıştığım için ölüme mi mahkum edileceğim? Kızın varlığında hiç olmazsa bir tek parlak topaz keşfetmek için umutsuzca uğraşıyorum. Belki öykümü bitirmeden önce bulurum. Bunu söylemek için daha erken, ama umutluyum.

Kimileyin yemek düşüncesinin kızın midesini bulandırdığını söylemeyi unuttum. Bir gün kızartılmış kedi yediğini anladığı çocukluğundan kalmadır bu. Düşüncesi onu daha da fazla iğrendirdi. İştahı kesildi, ondan sonra da hep büyük bir açlık duydu. Bir suç işlediğinden kuşkusu yoktu; kızartılmış bir meleği, kanatlarını dişlerinin arasında çatırdata çatırdata yemişti. Meleklere inanıyordu; onlara inandığından, onlar vardı. Hiç lokantada yemek yememişti. Sokağın köşesindeki büfede ayaküstü yerdi yemeğini. Lokantaya giren bir kadının Fransız ve hafifmeşrep olması gerektiğini sanıyordu.

Anlamlarını kavrayamadığı bazı sözcükler vardı. Böyle sözcüklerden birisi *günübirlik*'ti. Bay Raimundo zarif el yazısıyla yazdığı *günübirlik* ya da *günübirliğine* sözcüğünü kopya etmesini ondan istememiş miydi? *Günübirliğine* sözcüğü ona hepten gizemli geliyordu. Sözcüğü kopya ederken her harfte durdu. İş arkadaşı Glória steno yazabiliyordu, yalnızca daha çok kazanmakla kalmıyor, patronun kullanmaya meraklı olduğu bu zor sözcüklerle bile kafası hiç de karışıyormuş gibi görünmüyordu. Derken, kız günübirlik sözcüğüne tutuldu.

Bir başka portre: Kimseden armağan almamıştı. Bu onu üzmüyordu çünkü ihtiyacı pek azdı. Gelgelelim, bir gün gördüğü bir şeyi, kısacık bir an için de olsa; gerçekten istedi: Edebiyattan hoşlanan Bay Raimundo'nun masanın üstünde bıraktığı bir kitaptı bu. Kitabın adı *Aşağılanmış ve*

Bastırılmış'tı. Kız dalıp gitti. Belki de ilk kez toplumsal sınıfını bilebildi. Düşündü, düşündü, düşündü! Kimsenin ona gerçekten baskı yapmadığına, başına gelen her şeyin kaçınılmaz olduğuna karar verdi. Savaşmaya çalışmak boştu. Ne diye savaşacaksın? Kendi kendime soruyorum: Aşkı, aşk ayrılığını tadacak mı bir gün? Aşkı, aşkın aldatışlarını tadacak mı bir gün? Kendi alçakgönüllü yolunda aşkın esrimesini tadacak mı? Kimbilir? Bütün dünyanın biraz üzüntü ve yalnızlık olduğu yalın gerçeğini kim gizleyebilir? Kuzeydoğulu kız kalabalığın içinde yitip gitmişti. Mauá Meydanı'nda otobüsü yakaladı. Hava buz gibi soğuktu ve onu rüzgardan koruyacak kalın bir giysisi yoktu. Ama onu özlemle dolduran yük gemileri vardı, kimbilir hangi özlemle. Bu pek seyrek olurdu. Çoğunlukla sıkıcı bürosundan çıkıp ışıklar soluklaşırken sokakta yürürdü; bunun her gün aynı saatte olduğunu anlardı, kesinlikle aynı saatte. Zaman içinde zamanı gösteren büyük saate dokunulamazdı. Evet, inadına, aynı saatte. Ee, n’olmuş yani? Ee’si hiç! Kendi adıma konuşursam, bu kişilikte bir yazar olarak yinelemeye dayanamıyorum: Alışılmış olan, ulaşabileceğim yeniliklerden uzaklaştırıyor beni.

Yeniliklerden sözederken, günün birinde kız bir büfede öylesine şaşılacak derecede yakışıklı bir adam gördü ki, onu eve götürmeyi kurdu. Bu kocaman bir zümrüte - bir zümrüte - mücevher kutusu içinde sergilenen bir zümrüte sahip olmak gibi bir şeydi. Dokunmak yasak. Parmağındaki yüzük adamın evli olduğunu gösteriyordu. İnsan nasıl evlenebilir - nasıl evlenebilir - yalnızca gördüğü bir adamla - gördüğü, görmekle kalacağı bir adamla diye zihninde kekeliyordu. Onun önünde yemek yese utancından ölürdü; onun için aşırı yakışıklıydı.

Nasıl olduysa yalnızca bir günlüğüne sırtını dinlendirmek istedi. Patronuna söyleyecek olsa, kaburgalarının sızladığına inanmayacağını biliyordu. O nedenle gerçeğe göre daha

inandırıcı gelecek bir yalana başvurmak zorunda kaldı: Patronuna ertesi gün işe gelemeyeceğini çünkü sonradan başına iş açabilecek bir dişini çektirmesi gerektiğini söyledi. Yalan işe yaradı. Bazen yalnızca yalan sizi kurtarabilir. Bu nedenle, ertesi gün dört bezgin Maria işe gitmek için yola koyulduklarında, en görkemli ayrıcalığın tadını en sonunda çıkarabildi: Yalnızlığın. Oda bütünüyle onundu. Bütün bu yerin onun keyfine kaldığına güçlükle inanabildi kız. Öyle sessizdi ki yere iğne düşse duyulurdu. Talihinin verdiği sevinçle, gönlünce dansetti. Teyzesi bu davranışı asla hoşgörmezdi. Dansetti, odada döne döne vals yaptı çünkü yalnızlık onu ö-z-g-ü-r kılmıştı! Hakkıyla kazanılmış bu yalnızlıktan, sesini sonuna dek açtığı transistörlü radyodan, dört Maria'nın bir kereliğine boşalttığı odanın genişliğinden sonuna dek yararlandı. Evsahibinden özel bir iyilik olmak üzere, biraz hazır kahve rica etti, sonra da ek bir iyilik olarak, biraz da kaynar su istedi. İçerken, her yudumdan sonra dudaklarını yalıyor, aldığı zevki aynada inceliyordu. Kendisiyle yüzleşmek daha önce hiç tatmadığı bir hazdı. Ömrümde hiç bu kadar mutlu olmadım, diye düşündü. Kimseye borçlu değildi, kimsenin de ona borcu yoktu. Biraz yorgun düşmek lüksünü bile yaşadı - alışılmış yorgunluktan oldukça farklı bir yorgunluk.

Bu beklenmedik gözüpeklikten biraz kuşku duyuyorum; kız birdenbire isteklerde bulunuyor. Belki çekici olmak için özel koşullara gerek duyuyordu. Neden hep böyle davranmamıştı sanki? Aynada kendine bakması bile çok geçmeden öyle korkutucu olmaktan çıktı; durumundan hoşnuttu ama nasıl da içi sızlıyordu.

— Ah, sevinçli Mayıs ayı, beni bir daha bırakma!

(Güm) ertesi sabah içinden haykırdı, Mayısın yedisi, hiçbir şeye haykırmayan o. Herhalde sonunda bir şey

verildiğinden. Kendi kendine verdiği, ama gene de verilmiş bir şey.

Yedi Mayıs sabahı, beklenmedik bir esrime ufacık gövdesini kavradı. Sokaklardan gelen canlı, parlak ışık onun kapalılığını deldi, içine işledi. Mayıs ayı, ak bulutların içinde süzülen gelin duvaklarının ayı.

Bundan sonrası, önceden yazdığım üç sayfayı baştan yazma girişimidir yalnızca. Aşçım, onları ortalıkta dururken görüp çöp sepetine atarak beni büsbütün umutsuzluğa düşürdü - şimdiden dayanılmaz olana dayanmam için Araf'ın ruhları bana yardımcı olsun, çünkü yaşamak bana iyi gelmiyor. Deneme amacıyla yeniden yazılan bu bölüm benim kızın gelecekteki erkek arkadaşıyla tanıştığı özgün anlatımıma pek benzemiyor. Utanarak da olsa, öykünün öyküsünü anlatmayı deneyeceğim. Ama birisi çıkıp da bana bunun nasıl olduğunu sorarsa şöyle cevap veririm: Bilmiyorum. Öykümün ipini elden kaçırdım.

Ak tüllerle süzülen kelebeklere dönmüş gelinlerin ayı, Mayıs ayı. Kızın haykırışı aynı günün ikindisinde olacakların önsezisi olabilirdi. Bardaktan boşanırcasına yağan bir yağmurda, yaşamındaki gelmiş geçmiş ilk erkek arkadaşla tanıştı (güm), yüreği, küçük bir kuş yutmuş da kuş hala içinde kanat çırpıyormuş gibi şiddetle çarpıyordu. Kız ve delikanlı yağmurda birbirlerine uzun uzun baktılar, doğma büyüme kuzeydoğulular olarak birbirlerini tanıdılar; o aynı şaşmaz havayla bir türden yaratıklar. Islak yüzünü elleriyle kurulayarak delikanlıya gözlerini dikti. Kızın genci hemen peynirli guava reçeline dönüştürmesi için yalnızca görmesi yetiyordu.

Oğlan...

Ona yanaştı ve doğrudan kızın yüreğine işleyen tekdüze kuzeydoğu şivesiyle konuştu:

— Afedersiniz, küçükhanım, biraz yürüyebilir miydik acaba?

— Olur, delikanlı caymadan önce, şaşkınlık içinde çabucak yanıtladı.

— Kusura bakmazsanız, adınız nedir?

— Macabéa.

— Maca - ne?

— Béa, yinelemekte zorlanmıştı.

— Hay Allah, bir hastalık adı gibi geliyor. deri hastalığı falan.

— Bence de öyle ama bu adı bana annem Kederlerin Meryem Anasına ben ölmeyeyim diye adak adadığı için koymu. Bir yaşamı doldurıncaya kadar bana bir şey dememişler çünkü adım yokmuş. Kimsenin duymadığı bir adım olmasındansa öyle adsız kalmayı yeğlerdim, gene de bu ad bana uygun gibi - önce dinlenmek için bir an sustu, sonra çekine çekine, bir parça kırgın biçimde sözünü sürdürdü -gördüğünüz gibi, hala buradayım işte böyle yani.

— Paraíba orman köylerinde de adağı yerine getirmek bir onur sorunudur.

Birlikte gezme konusunda ikisi de çok bir şey bilmiyordu.

Sağanak altında yürüdüler ve geniş bir metal boru, varil, vida somunu, civata sergisi olmakla övünen bir hırdavatçının önünde oyalandılar. Macabéa, aralarındaki sessizliğin yakın

bir ayrılığın habercisi olmasından korkarak, yeni bulduğu erkek arkadaşına düşüncesini açıkladı:

— Ben somunu, civatayı severim. Ya siz?

İkinci buluşmalarında, yağmur durmadan çiseliyordu; iliklerine dek ıslandılar. Elele bile tutuşmadan, çiseleyen yağmurun altında yürüdüler, yağmur suları gözyaşları gibi iniyordu Macabéa'nın yüzünden.

Üçüncü buluşmalarında - niye gene yağmur yağmasın? Delikanlı, üvey babasının biraz çabayla kafasına soktuğu üstünkörü kibarlık tavrını birdenbire bırakarak sertleşti:

— Yağmurdan başka bir şey getirdiğin yok!

— Özür dilerim.

Gelgelelim kız çektiği aşk açlığında artık onsuz yapamazdı, çoktan sırılsıklam aşık olmuştu.

Buluşmalarından birinde, sonunda ona adını sormak için yeterli cesareti topladı.

— Olímpico de Jesus Moreira Chaves - yalan söylüyordu, çünkü gerçek soyadı yalnızca Jesus'du, gayrimeşru olduğunun açık bir kanıtı. Kendi istediğini koparmak için insanlara kendini nasıl sevdireceğini, kızları nasıl tavlayacağını öğreten üvey babası büyütmüştü delikanlıyı.

— Adını anlamadım - dedi kız.

— Olímpico'yu mu?

Macabéa hiçbir şeyi ilk seferinde anlamadığı gerçeğini gizlerken meraklı gibi görünmeye çalışmıştı. Bir dövüş horozu kadar saldırgan olan Olímpico onun budalaca

sorularına öfkelendi, yanıtlarını da bulamıyordu. Sinirli sinirli karşılık verdi:

— Anlamını biliyorum, ama sana söylemeyeceğim!

— Tamam, tamam, tamam. İnsanların adların ne anlama geldiğini bilmeleri gerekmez. Arzunun ne demek olduğunu anlıyordu - anladığını bilmediği halde. Şöyleydi: Açlık çekiyordu ama yiyecek için değil, karnının altından yükselen, meme başlarını titreten bir tür acılı uyuşukluktu bu; boş kolları kucaklaşmanın hasretini çekiyordu. Sinirleri bozuldu, yaşamak acı veriyordu. Böyle anlarda, sinirle titrer ve iş arkadaşı Glória koşup bir bardak şekerli su getirirdi ona.

Olímpico de Jesus metal işçisiydi ve Macabé kendisinden bir kere bile işçi olarak sözetmeyip hep *metalürji uzmanı* demesinin farkına varmadı. Macabéa onun mesleki saygınlığından hoşnuttu, tıpkı asgari ücretin çok altında alsa bile daktilo olmaktan gurur duyduğu gibi. Onunla Olímpico'nun toplumsal statüleri vardı. "Metalürji uzmanı ile daktilo" az çok farklılığı olan kategorilerdi. Olímpico'nun işi, sigarayı tersinden içmek gibi bir tat veriyordu. İşi metal çubukları makinadan çıkarken toplayıp taşıyıcı banda yüklemekti. Metal çubukların niye doğrudan taşıyıcı banda konmadığını Macabéa bir türlü denk getirip soramadı. Delikanlı öyle kötü bir yaşam sürmüyordu, hatta ücretinin birazını biriktirme olanağını bile buluyordu; gece bekçisiyle arkadaşlığı sayesinde yıkılacak bir barakada geceleri bedava kalıyordu.

Macabéa düşüncesini belirtti:

— Birine miras kalabilecek en iyi şey iyi huylardır.

— Bana sorarsan, en iyi miras bol partidir. Bir gün, zengin bir adam olacağım - körpe bedeninden güç akıyordu;

kasılarak, bir güç ilahı olduğundan emin, karşılık verdi:

Tek istediği boğa güreşçisi olmaktı. Bir defasında sinemada boğa güreşi görmüştü; boğa güreşçisi kırmızı pelerinini açtığı zaman baştan ayağa ürpermişti. Olímpico boğaya acıma duymamıştı. Onun hoşuna giden kan görmekti.

Kuzeydoğuda, kusursuz görünen bir köpek dişinin yerine parıldayan altın diş taktırmaya yetecek parayı kazanmak için haftalar harcadı. Altın diş ona toplum içinde bir dereceye kadar saygınlık kazandırdı. Bunun ötesinde, gerçekten birini öldürmüş olmak onu, büyük harflerle ADAM etti. Olímpico hiç pişmanlık duymadı; o kuzeydoğuda insanların "arsız eşkiya" dediği türdendi. Bununla birlikte, bir sanatçı olduğundan da habersizdi. Boş zamanında ermiş heykelleri yapardı; bunlar öyle çekiciydi ki satmamaya karar verdi. En ince ayrıntılarına kadar oydu; saygısızlık etmeksizin, Çocuk İsa'nın anatomisinde imgeleme hiç yer bırakmadı. Olímpico'ya göre, bir şey varsa vardır; İsa yalnızca kutsal bir kişi değil, altın dişi eksik olsa da, tıpkı onun gibi bir adamdır aynı zamanda.

Olímpico yerel siyasetle de ilgilenirdi. Tartışmaları ve söylevleri dinlemeye bayılırdı. Bu tür konularda kendi düşünceleri olduğundan değil. Yere çömelir, bir sigara sarar, dalıp giderdi. Tıpkı memleketi Paraíba'da yere çömeldiği gibi, düşünceye daldığında, arka tarafı bir süre havada kalırdı. Dinleyen biri olmasa bile yüksek sesle konuşurdu.

— Ben zeki bir gencim; bir gün politikaya atılacağım.

Hem, söylev verme yeteneği yok muydu? Sahip olduğu tekdüze şive ve o hoş deyimler, insan haklarının yanında yer alan, destekleyici konuşmalar yapan adamınkine benzetilebilirdi. Hem, kısmetinde bir gün politikacı olmak

yok muydu? (Bu öykünün içermediği bir olay.) O gün geldiğinde, biraz saygı görmeyi umuyordu.

Olímpico de Jesus kendini şehirli bir adam, önünde bütün kapıların açıldığı bir adam olarak görürken, Macabéa yadsınmaz biçimde ilkel bir yaratıktı.

Duygusallığa kapılmamakta kararlıyım; gürültü patırtı çıkarmadan bu öyküdeki bütün acıma izlerini sileceğim. Macabéa'nın yaşamı boyunca hiç mektup almadığını belirtmeliyim. Büroda telefonlar her zaman ya patron ya da Glória için çalardı. Macabéa bir keresinde Olímpico'ya kendisini bürodan aramayı isteyip istemeyeceğini sordu. Zalimce bir yanıt aldı:

— Senin telefonda saçmalamalarını dinlemeyi kim ister?

Olímpico bir gün memleketi Paraíba'da politikacı olacağında ısrar ettiğinde, kız şaşırıp kendi kendine düşündü: Evlendiğimiz zaman benim de politikacı olacağım anlamına mı gelir bu? Bundan hoşlanmadı çünkü "politikacı" sözcüğü pek sevimsiz geliyordu. (Önceden açıkladığım gibi, bu soyutlamalar üstüne kurulmuş bir öykü değil. Daha sonra, adı konmamış duygulara dönebilirim, belki Tanrının kendi duygularına bile. Ama Macabéa'nın öyküsü anlatılmalı, yoksa çatlayacağım.)

Kırk yılda bir ikisi gerçekten bir sohbet tutturabildiği zaman, durmadan yiyeceklerden konuşurlardı: Un, tuzlanmış sığır eti, kurutulmuş et, esmer şeker, melas. Bu ürünler onların geçmişini simgeliyordu ve mutsuz çocukluklarını unutturuyordu; çocukluk anıları hem acı hem tatlıdır, belli bir özlem de yaratırlar. Olímpico ile Macabéa'nın kardeş olduğu sanılabilirdi; evlilik olasılığını hepten ortadan kaldıran bir etken - bunu ancak şimdi anlıyorum. Bu etkenin ayırdına vardıklarından kuşkuluyum. Evlenecekler mi? Hala

bilmiyorum. Bütün bildiğim ikisinin de masum ve tamamen önemsiz oldukları.

Hayır, yanılıyorum. Olímpico'nun hiç de masum olmadığı kesin; o daha çok evrensel bir kurbandı. Bana göre sapına kadar kötü olduğu kesin şimdi. Öç almaktan hoşlanıyordu. Öç ona büyük bir doyum, yaşamını sürdürmek için güç veriyordu. Koruyucu meleğinin terkettiği Macabéa'dan daha güçlüydü.

İş olacağına varır. Geçen zamanda pek bir şey olmadı, çünkü ikisi de bir şey oldurmayı bilmiyordu. Bedava bir yere oturdular, parktaki bir banka. Orada oturuyor, geri kalan hiçlikten ayırt edilemiyorlardı. Yüce Tanrı adına.

Oğlan — Pekala.

Kız — Ne pekalası?

Oğlan — Yalnızca pekala dedim!

Kız — Ama ne pekalası?

Oğlan — Konuyu değiştirelim. Sen anlamazsın.

Kız — Neyi anlamam?

Oğlan — Allah Allah! Macabéa, konuyu hemen değiştirelim!

Kız — Neden konuşacağız?

Oğlan — Senden.

Kız — Benden mi!

Oğlan — Niye telaşlandın? Sen insan değil misin? İnsanlar başka insanlardan konuşurlar.

Kız — Bağışla ama ben tam insan olduğuma inanmıyorum.

Oğlan — Herkes insandır, aman Tanrım!

Kız — Bu düşünceye hiç alışamadım.

Oğlan — Neye hiç alışamadın?

Kız — Açıklayamam.

Oğlan — Ee?

Kız — Ee ne?

Oğlan — Bana bak, ben gidiyorum. Sen sıfırsın.

Kız — Sıfır olmamak elimde değil. Ne yapmamı istiyorsun?

Oğlan —Saçma sapan konuşuyorsun. Bir şeyden, herhangi bir şeyden sözetmeyi dene.

Kız — Neden sözedilir bilmiyorum.

Oğlan — Neyi bilmiyorsun?

Kız — Ha?

Oğlan — Bak, sinirime dokunuyorsun. Gel çenemizi kapayalım. Kabul mü?

Kız — Dediğin gibi olsun.

Oğlan — Sen gerçekten umutsuz bir vakasın. Bana gelince, benim için öyle çok şey dediler ki sonunda kendime döndüm. Paraíba orman köylerinde Olímpico'yu herkes duymuştur. Bir gün bütün dünya da benden sözedecek.

Kız — Gerçekten mi?

Oğlan — Ben ne diyorum! Bana inanmıyor musun?

Kız — Tabii sana inanıyorum, sana inanıyorum, sana inanıyorum. Duygularını incitmek istemedim.

Küçük bir kızken, Macabéa pembe-beyaz boyalı, kuyu ve su saatiyle süslü arka bahçesi olan bir ev görmüştü. Kuyudan aşağıya bakmak heyecan vericiydi. Sonuçta bu Macabéa'nın büyük tutkusu haline geldi: Bir gün kendi kuyusu olan bir eve sahip olmak. Tutkusunu nasıl gerçekleştireceğini bilmiyordu, o başka; Olímpico'ya sordu:

— Kuyu satın alınıp alınamayacağını bana söyler misin?

— Bana bak, sorduğun soruların hiç yanıtları olmadığı kafana dank etmedi mi?

Kederli bir kumru gibi boynu bükük orada durdu.

Delikanlının zengin olmaktan sözettiği bir seferinde, kız sordu:

— Düş kurmadığından emin misin?

— Cehennem ol! Kimseye güvenmiyorsun. Sana sövmemi engelleyen tek şey bakire olman.

— Sinirlenme! Sinirin mideye dokunduğunu söylerler.

— Pabucumun siniri! Kuskun olmasın, başarı yolundayım. Dertlenmesi gereken sensin!

— Derdim falan yok. Benim başarılı olmam gerekmez.

Olímpico de Jesus'a kendinden ilk sözedişiydi bu, kendini unutmaya alışkındı. Macabéa alışkanlıklarını asla değiştirmezdi. Yeni durumlar yaratmaktan korkardı.

— Radyoda dediklerine göre, aynı zamanda matematikçi olan bir adam *Alis Harikalar Diyarında* adlı bir kitap yazmış, sana söylemiş miydim? Ayrıca cebir tartıştılar. *Cebir* ne demek?

— Bir tek ibneler böyle şeylere meraklıdır, dönmeler yani. İbne dediğim için kusura bakma. Yani hiçbir terbiyeli kızın bilmesi gerekmeyen bir şey.

— Radyoda "kültür" tartışıyorlar ve anlaşılmaz sözcükler kullanıyorlar. Örneğin, "elektronik" ne demek?

Sessizlik.

— Anlamını biliyorum ama sana söylemeyeceğim.

— Dakikalar geçerken vuruşları duymaya bayılıyorum; tik-tak-tik-tak-tik-tak. Saat Radyosu saat ayarı, kültür ve reklamları yayınladığını söylüyor. Kültür ne demek?

— Kültür kültürdür, istemeyerek yanıt verdi. Niye yakamı bırakmıyorsun?

— Anlamadığım bir çok şey var. "Gayri safi milli hasıla" ne demek?

— O kolay, tıpla ilgili bir şey.

— Bonfim Kontu Caddesi ne demek? Kont ne? Prensle aynı mı?

— Kont konttur, Allah aşkına! Ayrıca, saat ayarını bilmem gerekmiyor. Saat takıyorum ben.

Macabéa'ya söylemediği onu fabrikadaki bir tuvaletten çaldığıydı; bir başka işçi ellerini yıkarken lavabonun üzerine koymuştu. İş çalmaya gelince Olímpico'nun ne denli usta

olduğundan kimsenin kuşkusu yoktu; söylemeye gerek yok, işte saati takmıyordu.

— Öğrendiğim en iyi şey ne biliyor musun? Saat Radyosu'nda dediler ki yaşıyor olmaktan hoşnutluk duymalıyız. Ben hoşnudum. Ayrıca hoş bir müzik duydum, gözlerim doldu.

— Samba mıydı?

— Sanırım öyleydi. Uzun zaman önce öldüğünü söyledikleri Caruso diye bir adam söylüyordu. Sesi öyle yumuşaktı ki dinlemek neredeyse acı veriyordu. Şarkının adı *Una Furtiva Lacrima*[*]'ydı ([*][İt.] Gizli Bir Damla Gözyaşı). Niye Brezilya'da dendiği gibi *lágrima* demediklerini bilmiyorum.

Una Furtiva Lacrima Macabéa'nın yaşamındaki gerçekten tek güzel şey oldu. Gözyaşlarını kurulayarak, duyduğunu söylemeye çalıştı. Ama Macabéa'nın sesi gövdesinin geri kalanı gibi uyumsuz ve kabaydı. Kendi sesini duyduğu zaman ağlamaya başladı. İlk defa ağlıyordu; gözlerinde bu denli çok su olduğunu hiç tahmin etmezdi. Artık neden ağladığını bilmeden, burnunu çeke çeke ağladıkça ağladı. Yaşam biçimi yüzünden ağlamıyordu: Başka yaşam biçimlerini hiç tanımadan, yaşamının "böyle" olduğunu kabullenmişti - tıpkı kendisi gibi.

Müzik başka duygu biçimleri olduğunu sezmesine yardım ettiği için de ağladığına inanıyorum; varoluşun daha zarif biçimlerinin, kimi ruhsal inceliklerin varlığını sezdi. Anlayamadığı bir dolu şeyi sezdi. Örneğin aristokrasi sözcüğü sunulmuş lütuf anlamına mı geliyordu? Büyük olasılıkla. Öyleyse, bırak öyle olsun. Anlamayı gerektirmeyen müziğin engin dünyasına girdi. Yüreği çatlayayazdı. Olímpico'nun yanında birdenbire yüreklenip kendi varlığının gizemli derinliklerine daldı, dedi ki:

— Eminim o şarkıyı söyleyebirim. La-la-la-la-la.

— Şarkı söylemeye uğraşan bir dilsize benziyorsun. Sesin çatlak düdük gibi.

— İlk kez şarkı söylüyorum da ondan.

Portekizce *lágrima* yerine *lacrima* denmesinin sunucu hatası olduğuna emindi. Bir başka dilin varolması Macabéa'nın aklına hiç gelmezdi, Brezilya'da yalnız Brezilya dili konuşulabileceğine inanmıştı. Her Pazar limanda seyredebildiği yük gemilerini saymazsak sahip olduğu tek şey. Müziğin en alt tabakası onun tek titreşimiydi.

Olímpico'yla flört kayıtsızlık havası içinde sürdü. Delikanlı şöyle dedi:

— Aziz anam da rahmetli olunca, beni Paraíba'da tutan bir şey kalmadı.

— Neden öldü?

— Hiç bir şeyden. Gücü tükendi.

Olímpico önemli şeylerle ilgilenirdi, ama Macabéa kendisi gibi önemsiz şeyleri farkederdi. Tıpkı boyaları dökülmüş, paslı, eğrilmiş, gıcırdayan bir kapıyı farketmesi gibi, bir villanın çevresinde kümelenmiş, hepsi birbirine benzeyen bir takım küçük yapılara açılan bir kapıyı. Bütün bunları otobüsten gözlemişti. Villa 106 numaralıydı; madeni bir levha üzerinde "Gündoğumu" adını okumuştu. Güven verici, çekici bir ad.

Macabéa, Olímpico'yu her konuda pek bilgili buluyordu. Kıza daha önce hiç duymadığı şeyler anlatıyordu. Bir seferinde şöyle dedi:

— Bir kişinin yüzü en önemli şeydir çünkü onun ne düşündüğünü ele verir. Senin yüzün aynı ekşi elma tatmış birininki gibi. Kederli yüzlere dayanamam. Öyle acıklı bakmayı kes - sonra zor bir sözcük söyledi - çehreni değişirmeye çalış, dedi.

Kız yılgınlıkla karşılık verdi:

— Yüzüme bir şey yapamam. Ama kederli olan yalnızca yüzüm. Kendi içimde gerçekte çok mutluyum. Yaşıyor olmak harika, öyle değil mi?

— Elbette! Ama iyi yaşam yalnızca ayrıcalıklı olanlar içindir. Ben onlardan biriyim. Zayıf, çelimsiz görünebilirim ama gerçekte çok güçlüyüm; tek kolumla seni yukarı kaldırabilirim. Bak göstereyim.

— Hayır, hayır, insanlar bize bakıyor, şimdi hepsi bize gülecek!

— Deli misin, kimsenin bize baktığı yok.

Sokağın köşesine yürüdüler. Macabéa zevkten dört köşeydi. Gerçekten onu başının üstüne kaldırabilmişti. Neşeyle bağırdı:

— Bu uçakta uçmak gibi.

Çok doğru! Birden tek kolu üstünde onun ağırlığına daha fazla dayanamadı ve kız yüz üstü çamura düştü, burun deliklerinden kan fışkırıyordu. Ama kız anlayışlıydı; hemen delikanlının güvenini tazeledi:

— Merak etme, ciddi bir şey değil.

Yüzündeki kan ve çamuru silecek mendili olmadığından, Macabéa yüzünü eteğinin ucuyla temizledi. Ona yalvardı:

Yüzümü temizlerken bakma n'olur. Hiçbir terbiyeli kız insanlar bakarken eteğini kaldırmaz.

Olímpico'nun sabrı artık iyice tükeniyordu ama karşılık vermedi. Bu küçük olaydan sonra, onu yeniden görmek için günlerce hiçbir girişimde bulunmadı; gururu incinmişti.

Sonunda gene sokakta birbirlerine rastladılar. Oldukça farklı nedenlerle bir kasaba girmişlerdi. Macabéa yalnızca kendi kendisini et yediğine inandırmak için çiğ et kokluyordu. Olímpico’nun derdi ise kasabı keskin bıçağıyla iş başında gözlemekti. Kasaba özeniyordu; gerçekten de onun işini yapmak isterdi. Keskin bir bıçakla çiğ et kesmek onu her zaman heyecanlandırırdı. Her ikisi de derin bir doyumla kasap dükkanından çıktılar. Macabéa gene de etin tadının neye benzediğini merak ediyordu. Olímpico ise kafasında tartıyordu: Acaba kasaplık nasıl öğrenilir? Bu işin sırrı nedir? (Glória'nın babası et yığılı bir kasap dükkanında çalışıyordu.)

Macabéa konuştu:

— Öldüğüm zaman kendimi çok özleyeceğim.

— Saçma, öldüğün zaman, ölü olursun işte o kadar.

— Teyzem bana öyle söylemedi.

— Teyzenin canı cehenneme!

— Gerçekten ne olmak isterdim biliyor musun? Film yıldızı. Yalnızca patron ücretimi ödediği zaman sinemaya giderim. Üçüncü sınıf sinemaları yeğlerim; onlar çok daha ucuz oluyor. Film yıldızlarına tapıyorum. Marilyn Monroe'nun şeftali renginde olduğunu biliyor muydun?

— Sen de çamur rengindesin. Film yıldızı olmak için uygun bir vücudun ya da yüzün olduğunu mu sanıyorsun yoksa?

— O kadar korkunç muyum gerçekten?

— Aynada kendine iyice bak.

— Sinemaya gittiğimde kan görmeye dayanamıyorum. Gerçekten dayanamıyorum. Kusacak gibi oluyorum.

— Kusacak gibi mi yoksa ağlayacak gibi mi?

— Şimdiye kadar, şükürler olsun, kusmamayı becerdim.

— Aman aman, karnında ne var ki kusasın.

Düşünmek çok zordu. Kız nasıl düşünmeye başlanır bilmiyordu. Olímpico ise düşünebiliyor, hoş sözcükler kullanabiliyordu. Onun kendisine "küçükhanım" diye seslendiği, kendini bir kişiymiş gibi hissetmesini sağlayan ilk karşılaşmalarını hiç unutmayacaktı. Kişi olunca da, kendine pembe bir dudak boyası almaya bile hakkı olduğunu hissetmişti. Sohbeti hep boş kaçardı. Bir türlü doğru sözcüğü söylemediğinin pek az ayırdındaydı. Sevmekten asla "sevmek" sözcüğüyle bahsetmiyor, onun yerine şu ya da bu belirsiz anlatımı kullanıyordu.

— Bak, Macabéa.

— Nereye bakayım?

— Hey büyük Allahım! Gör anlamında "bak" demiyorum, beni dinle anlamında "bak"! Dinliyor musun?

— Söylediğin herşeyi, herşeyi!

— Nasıl herşeyi dinliyor olabilirsin, güzel Allahım, ben sana daha hiçbir şey söylememişken! Bak, büfede bir kahve ısmarlayacağım sana. Ne dersin?

— Kahvemin içine biraz süt alabilir miyim?

— Tamam, eğer fiyatı aynıysa. Fiyatı değişirse üstünü sen ödersin.

Macabéa'nın Olímpico'ya maliyeti sıfırdı, ona sütlü kahve ısmarladığı bu durum dışında. Kız kahvesinin içine kaşık kaşık şeker koydu. Aşırı şekerden kusayazdı, ama küçük düşme korkusuyla kendini tutmayı becerdi. Parasının karşılığını aldığından emin olmak için kaşıklar dolusu şeker koyardı her zaman.

Bir defasında Hayvanat Bahçesine gittiler; Macabéa kendi giriş biletinin parasını ödedi. Kafeslerde hayvanları gördüğünde dehşete düştü. Çok korktu; ne olduğunu çıkaramamıştı: Ne diye vardılar? Gergedanları gördüğü zaman, ağır hareketlerle devinen sağlam, toplu, kara biçimleri onu o denli korkuttu ki donuna kaçırdı. Gergedan kesinlikle Tanrı'nın yanlışlarından biri, diye düşündü, böyle bir küfür için ondan bağışlanma dileyerek. Kafasında özel bir Tanrı yoktu, bu yalnızca kendini anlatma biçimiydi. Allahtan, Olímpico hiçbir şey farketmemiş görünüyordu. Kız birşeyler uyduruverdi:

— Yaş bir banka oturduğum için ıslandım.

Delikanlı hiçbir tepki göstermedi. Kurulmuş bir makine gibi dua etti kız, büyük minnettarlık duyuyordu. Minnettarlığı Tanrı’ya değildi. Yalnızca çocukken öğretileni yineliyordu Macabéa.

— Zürafalar ne zarif, öyle değil mi?

— Saçma. Hayvanlar için zarif diye konuşamazsın.

Zürafa gibi yükseklere erişebilmeyi nasıl da isterdi. Hayvanlarla ilgili söylediklerinin Olímpico'nun canını sıktığını farkettiğinde, konuyu değiştirmeye çalıştı:

— Saat Radyosu'nda merakımı çeken bir sözcük geçti: Pandomim.

Olímpico onaylamayarak baktı ona:

— Bir bakirenin ağzına alacağı iyi bir söz değil o. Ne diye seni ilgilendirmeyen şeyler hakkında soru sorup duruyorsun? Mangue'deki kerhaneler çok soru soran kadınlarla dolu.

— Mangue bir mahalle mi?

— Yalnızca erkeklerin uğradığı kötü bir yer. Yeri değil, ama sana bir şey söyleyeceğim. İnsan hala ucuzundan kadın bulabilir. Sen bana şimdiye dek yalnızca bir kahveye mal oldun. Payına düşen bu. Sana bir şeyler almak için artık paramı çarçur etmeyeceğim. Anladın mı?

Macabéa kendi kendine düşündü: Haklı. Ondan bir şey istemeye layık değilim çünkü donumu ıslattım.

Yağmur altında Hayvanat Bahçesi'nde yürümelerinden sonra, Olímpico artık aynı değildi: Çirkin bir tavır içine, girmişti. Sessiz kalanın kendisi olduğunu unutup, Olímpico gibi bir erkekten bekleneceği üzere, kükredi:

— Allah kahretsin! Bir çift laf etmek için ağzını ne zaman açacaksın?

Çok derinden incinen Macabéa yanıt verdi:

— İmparator Şarlman'a kendi memleketinde Carolus dendiğini biliyor muydun? Ayrıca bir sinek öyle hızlı uçar ki düz bir çizgide uçsa yirmi sekiz günde bütün evreni dolaşacağını biliyor muydun?

— Koca bir yalan!

— Hayır değil, Tanrı önünde yemin ederim ki Saat Radyosu’ndaki sunucu öyle dedi.

— Sana inanmıyorum, tamam mı.

— Yalan söylüyorsam ölümü gör. Annemle babam cehennemde yansınlar, sana yalan söylediysem.

— Dikkat et yarına çıkmayabilirsin. Dinle beni: Sersemi mi oynuyorsun yoksa sen düpedüz salak mısın?

— Ne olduğumu bilmiyorum. Sanırım ben biraz nasıl söyleyeyim? - Ne olduğumu gerçekten bilmiyorum.

— Hiç olmazsa adının Macabéa olduğunu biliyorsun

— Doğru. Ama adımın altında ne var bilmiyorum. Kesinlikle bildiğim tek şey, ortaya koyacak önemli hiçbir şeyim. ..

— Şunu o kalın kafana iyice sok, bir gün ünlü olacağım, bütün gazetelerde adım geçecek.

Olímpico'ya sordu:

— Oturduğum sokakta bir horoz yavrusu var, ötüyor sana söylemiş miydim?

Niye bu kadar çok yalan söylüyorsun?

— Vallahi, doğru değilse annemin ölüsünü göreyim!

— Senin yaşlı kız zaten ölmedi mi?

— Ah, öyle ... Ne korkunç

(Peki ya ben? Burada benim ya da tanıdıklarımın başına hiç gelmemiş olayların yer aldığı bir öykü anlatıyorum. Kendi

gerçeklik anlayışıma şaştım kaldım. Kimsenin karşılaşmak istemediği bedenin içindeki gerçekleri sezmek benim acılı görevim olabilir mi? Macabéa'yla ilgili hemen herşeyi biliyorsam, bunun nedeni kuzeydoğulu solgun tenli bu kızın birdenbire gözüme ilişivermesi. Yüzündeki anlatım onunla ilgili her şeyi açığa vuruyordu. Paraíba'lı gence gelince, onun yüzünü kafama kazımış olmalıyım. Bir yüz önyargı olmadan kendiliğinden kayda geçirilirse, herşeyi açığa vurur.)

Şimdi kendimi bir kere daha çekiyor, koşulların yarı soyut iki insana dönüştürdüğü iki öykü kişisine dönüyorum.

Olímpico'ya ilişkin bütün ayrıntıları henüz tamamlamadım. Paraíba'nın orman köylerinden geliyordu. Yaşamda kalma kararlılığı, ilkel, uygarlık dışı yaşam biçimi, yinelenen kuraklık büyüleriyle ünlü bir bölgedeki köklerinden geliyordu. Olímpico bir kutu parfümlü vazelin ve bir tarakla Rio'ya vardı, başlıca servetini Paraíba'daki pazardan almıştı. Saçları ıslanıp parlayana dek vazelini sürdü. Rio'daki kızların o düz, yağlı saçları reddedebileceklerini aklından bile geçirmiyordu. Kurumuş bir daldan ya da güneşte duran bir meyve çekirdeğinden daha buruşuk ve kavruk doğmuştu. Olímpico'nun yaşamda kalma şansı Macabéa'nınkinden daha fazlaydı çünkü orman köylerinin derinlerinde hasmını öldürmesi bir kaza değildi: Uzun, sivri bıçağı kurbanının yumuşak karaciğerini kolayca delmişti. Bu cinayeti gizli tuttu; gizliliğin sağladığı güç duygusu hoşuna gitti. Olímpico dövüşte erkekliğini kanıtlamıştı. Ama sıra cenazelere katılmaya geldiği zaman bütün cesaretini yitirdi. Bir haftada üçten çok cenazede bulunduğu oluyordu; *O Dia*'nın ölüm ilanlarında adları geçen hepten yabancı kişilerin cenazeleri. Onları okurken, gözleri yaşlarla dolardı. Bu onun zaafını gösteriyordu, ama herkesin bir zaafı vardır. Cenazesiz geçen bir hafta Olímpico'da boşluk duygusu bırakıyordu. Delice geliyor, ama Olímpico neyin peşinde olduğunu kesinlikle biliyordu. Onda deliliğin kırıntısı yoktu. Macabéa ise,

Olímpico'nun tersine, bir 'sıradanlık' ile bir başkasının meleziydi. Gerçekten de, açlık çeken ana babanın zihinlerindeki belirsiz bir kavramdan oluşturulmuş gibi görünüyordu. Olímpico en azından, fırsat buldukça çalıyordu, ona yatacak yer bulan fabrika bekçisinden bile. Birini öldürmüş olması ve hırsızlık etmesi onun yalnızca bir doğal kaza olmadığı anlamına geliyor. Suçları ona saygınlık kazandırıyordu, onu şimdiden namusu temizlenmiş bir erkek yapıyordu. Macabéa'ya göre bir üstünlüğü daha vardı. Olímpico gazetelerde fotoğrafları düzenli olarak çıkan tanınmış kişilerin karikatürlerini anında çizmekte bayağı yetenekliydi. Bu onun öcüydü. Macabéa'ya karşı tek şefkatli davranışı kız işinden atılacak olursa ona metal fabrikasında bir iş bulacağını söylemesiydi. Sözleri kızı çılgınca mutlu etti (güm) çünkü metal fabrikasında dünyayla tek gerçek bağını bulacaktı: Olímpico'yu. Macabéa'nın kendi geleceğiyle ilgili öyle pek bir kaygısı yoktu: Geleceği olmak bir lükstü. En sevdiği radyo programından dünyada yedi milyar kişi olduğunu öğrenmişti. Kendini bütünüyle yitmiş hissetti. Ama mutlu olmak onun yaradılışıydı, böylece çok geçmeden kendini topladı: Onunla birlikte yedi milyar kişi vardı.

Macabéa korku filmlerine ve müzikallere tutkundu. Kadınların asıldığı ya da bir kurşunla yüreklerinden vuruldukları filmlerden özellikle hoşlanırdı. Kendini öldürmeyi hiç düşünmemiş olmasına karşın kendisinin bir intihar vakası olduğu bir türlü kafasına dank etmiyordu. Yaşamı sade suya ekmekten bile yavandı. Olímpico ise tersine, çocuk üreten bir güç ve erkeklik ilahıydı. Değerli ersuyu bol bol vardı onda. Gelgelelim, söylendiği ya da söylenmeden geçildiği gibi, Macabéa'nın yumurtalıkları fazla pişmiş mantarlar gibi kuruyup büzüşmüştü. Ah, keşke Macabéa'yı yakalayabilseydim, onu bir güzel yıkar, bir tas sıcak çorba verir, alnına bir öpücük kondurur sonrada yatağa yatırıp üstünü örterdim. Uyanınca yaşamı olanca görkemiyle önüne serilmiş bulmasına uğraşırdım.

Olímpico için - bunu şimdi anlıyorum - Macabéa’yla flört etmek pek doyurucu olmadı. Herhalde Macabéa’nın çoğu kötü ürün gibi özden yoksun olduğunu görmüştü. Oyşa Macabéa'nın iş arkadaşı Glória'yı görür görmez, gerçekten klas bir kızla karşı karşıya olduğunu hemen anlamıştı.

Glória'nın kanında bolca Portekiz şarabı vardı, ayrıca yürürken kalçalarını kışkırtıcı bir biçimde sallaması az biraz Afrikalı kanı da bulaşmış olduğunu kuşkuya yer bırakmayacak biçimde gösteriyordu. Beyazdı ama melezlerde görülen bir dirilik sergiliyordu. Taranmamış kıvırcık saçını, dipleri koyu renk kalmasına karşın, parlak sarıya boyuyordu. Ama oksijenli suyla açmasa da saçı kumraldı ve bu da ona, Olímpico açısından, üstünlük sağlıyordu. Glória’nın bu niteliği hiçbir kuzeydoğulunun görmezden gelemeyeceği bir ayrıcalıktı. Ayrıca Glória, Macabéa onunla tanıştırdığı zaman, güvenceyi vermişti: "Ben su katılmadık *carioca*'yım!" 'Su katılmadık' deyimini Olímpico hiç duymamıştı, Glória’nın ana babasının çocuklukları zamanında Rio’da yaygınlaşmış bir deyim. *Carioca* olması Glória’yı Güney Brezilya’da yerleşmiş ayrıcalıklı sınıfla özdeşleştiriyordu. Olímpico ona yakından bakınca hemen şunu gördü: Glória çirkin olmakla birlikte, iyi beslenmişti. Bu da onu nitelikli birisi yapmaya yeterdi.

Bu arada Macabéa’yla ilişkisi soğuk bir alışkanlık içinde zayıflamıştı. Bu ilişkinin sıcak sayılacak bir yanı da hiç olmamıştı ya. Olímpico’nun otobüs durağına gelmeyişi giderek daha da sıklaştı. Ama en azından hala onun erkek arkadaşıydı. Macabéa heyecanla onun nişanlanmayı teklif edeceği günü bekledi. Sonra da evlilik.

Olímpico çok geçmeden dolaylı yolla Glória’nın bir anne babası olduğunu ve her gün aynı saatte sıcak yemek yediğini öğrendi. Bu ayrıntılar onu birinci sınıf nitelikleri olan birine dönüştürdü. Glória’nın babasının bir kasap

dükkanında çalıştığını öğrendiğinde Olímpico heyecandan titredi. O kalçaları seyrederken, Glória'nın çocuk doğurmak için yaratıldığını görebiliyordu. Glória ile karşılaştırıldığında, Macabéa'da kuşku götürmez biçimde kara yazgının bütün belirtileri vardı.

Macabéa'nın kavruk gövdesinin içinde yaşam soluğunun nasıl kabardığını gözlemek oldukça korku vericiydi; kendiliğinden üreyerek, kendi kendini dölleyerek gebe kalmış bir kadının soluğu kadar bol, coşkun, geniş bir soluk. Kocaman tarihöncesi hayvanların görüntüleriyle dolu en olmadık düşleri gördü, sanki bu vahşi toprakların çok daha uzak bir çağında yaşıyormuş gibi.

Tam bu noktada (güm), Olímpico ile Macabéa arasındaki ilişki birdenbire sona erdi. Her nasılsa soluk sevgi gölgelerine gene de yabancı olmayan garip bir ilişkiydi. Olímpico başka bir kızla buluştuğunu açıkça söyledi; sözkonusu kız Glória'ydı. (Güm) Macabéa, Olímpico ile Glória arasında neler geçtiğini hemen gördü: İkisinin gözleri buluştu, öpüştüler.

Macabéa'nın boş ifadesiyle karşılaşan Olímpico veda etmeden önce avutucu bir iki söz söylemek gereğini duydu. Ayrılmak üzereyken, dalga geçti:

— Macabéa, sen çorbadan çıkan kıl gibisin. O da insanın iştahını kaçırmaya yeter. Duygularını incitmek istemiyorum, ama sen de gerçeği bilmelisin. Darıldın mı?

— Hayır, hayır, hayır! Lütfen beni yalnız bırak! Hoşçakal de ve git!

Mutluluktan ya da mutsuzluktan sözetmemek daha iyi - bu tür sözler, kumun üzerine sıçrayan buz gibi gelgit suları gibi, menekşelerin kokusuna bulanmış leylak renginde belirsiz bir

özlem uyandırır. Böyle şeylere neden olmayı hiç istemiyorum; bunlar üzücü.

Macabéa'nın talihsiz bir özelliği olduğunu söylemeyi unuttum: Duygusaldı. Kendisi bile varlığından kuşku duyarken, böyle kurumuş bir gövdede onca duygusallık nasıl barınabiliyordu? Bilinmez. Olímpico'yla ilişkilerinin başlangıcında, delikanlıdan, onu ağız dolusu gülümseyip altın dişini ortaya sererken gösteren, üçe dört santim boyutlarında, küçük bir fotoğrafını istemişti. Fotoğrafı verdiğinde öyle heyecanlanmıştı ki durulmak için üç "Babamız", iki "Meryem'e Selam" okumuştu.

Olímpico ilişkinin bittiğini söylediğinde, ansızın hiç beklenmedik bir tepki gösterdi: Birdenbire gülmeye başladı. Güldü, çünkü nasıl ağlandığını unutmuştu. Şaşkın ve afallamış durumdaki Olímpico da makaraları koyverdi.

İkisi orada gülerek dikildiler. O anda, Olímpico’nun içinde nerdeyse nazik sayılabilecek bir sezgi doğdu: Macabéa’ya sinirleri bozulduğu için mi güldüğünü sordu. Kız gülmeyi kesti, ve birden kendini çok, çok yorgun hissederek yanıtladı: Gerçekten bilmiyorum

Macabéa, bununla birlikte, bir şeyi biliyordu: Glória coşkun bir varoluşun vücut bulmasıydı. Bu herhalde Glória’nın etli butlu olmasındandı. Maceió'da genç bir adamın oradan geçen bir kıza "etini budunu yiyim, yavrum!" dediğini duyduktan sonra, Macabéa gizliden gizliye hep etli butlu olmaya çalıştı. Teyzesinden ona balık yağı almasını isteyecek yürekliliği bile gösterdi. (Reklamlara o zaman da düşkündü, balık yağıyla ilgili şeyler okumuştu.) Teyzesi ise onu azarladı: Sen kim olduğunu sanıyorsun, lüks alışkanlıkları olan, zengin bir adamın kızı mı?

Üzgün olmak yaradılışına aykırı düştüğünden, Olímpico onu terkettikten sonra hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çalıştı. (Hiç umutsuzluk falan duyduğu yoktu.) Ayrıca, elden ne gelirdi? O umutsuz bir vakaydı. Hüzün bile, ona gücü yetebilen, yapacak daha iyi bir şeyi olmayan zenginlerin ayrıcalığıydı. Hüzün lükstü.

Olímpico'nun onu terkettiği günün ertesinde Macabéa'nın bir şey düşündüğünü de söylemeliyim. Hiç kimse ona bir şey vermek istemediğine göre, az çok kendisiyle ilgilenerek, o kendisine bir şey verecekti. Kendine ikramı aslında ihtiyacı olmayan yeni bir dudak boyası olacaktı: Kullandığı gibi pembe değil, parlak kırmızı bu kez. Büronun tuvaletinde, Marilyn Monroe'nun dudaklarında görülen sersemletici etkiyi verebilmek umuduyla, doğal çizgilerinin dışına taşarak dudaklarını bolca boyadı. Bitirdiği zaman, durup aynada kendine baktı, şaşkınlık içinde kendine bakan bir yüz gördü. Koyu dudak boyası iğrenç bir yaradan fışkıran kan gibi görünüyordu, sanki birisi ağzına bir yumruk atmış da ön dişlerini kırmış gibi (hafifçe güm). Masasına döndüğü zaman Glória kıkırdadı:

— Aklını mı kaçırdın, kız? Ne halt etmeye savaş boyalarını süründün? Seni gören orospu zanneder.

— Ben bakireyim! Askerlerle ya da denizcilerle çıktığım görülmüş değil.

— Sorduğum için kusura bakma: Çirkin olmak üzücü mü?

— Aslında bunu hiç düşünmemiştim, sanırım biraz üzücü. Çirkin olduğuna göre sen ne hissediyorsun?

— Ben çirkin değilim! - diye bağırdı Glória.

Çok geçmeden araları yeniden düzeldi, Macabéa hiçbir şey düşünmeyip mutlu olmaya devam etti. Boş boş. Önce de

söylediğim gibi, koruyucu meleği yoktu. Ama herşeyi en iyi yanından görürdü. Bunun ötesinde, neredeyse kişiliksizdi. Glória ağzını aradı:

— Niye benden hep aspirin istiyorsun? Bir aspirini sana çok gördüğümden değil, ama hap da parayla alınıyor.

— Ağrıyı kesmek için.

— Ne demek istiyorsun? Söylesene, ağrın mı var?

— Hep ağrım var.

— Nerende?

— İçimde. Anlatamam.

Anlatmak giderek daha zor geliyordu. Kendisini organik bir temele indirgemişti. Yalın, sıradan şeylerde incelik bulmanın yolunu geliştirmişti. Zamanın geçişini duymaktan hoşlanıyordu. Saati yoktu; belki de en çok bu nedenle zamanın sonsuzluğundan haz alıyordu. Yaşamı sesten hızlıydı. Gene de varlığıyla ses duvarını aşmış olduğunu kimse görmedi. Diğer insanlara göre, o varolmamıştı. Diğerlerinden tek üstünlüğü hapların bir harekette, susuz nasıl yutulduğunu bilmesiydi. Onun aspirin ihtiyacını karşılayan Glória, bu becerisine hayran kalıyordu, bu da Macabéa'nın yüreğinde hoş bir sıcaklık uyandırıyordu. Glória onu uyardı:

— Bir gün aspirin boğazına takılacak, sen de büronun içinde kafası kesilmiş tavuk gibi koşturacaksın.

Bir gün Macabéa bir esrime anının keyfini çıkardı. Bu bir ağacın önünde oldu, ağaç öyle kocamandı ki kollarıyla onun gövdesini saramazdı. Esrimeyle birlikte Tanrı'ya kavuşmadı. Bütün umursamazlığıyla dua etti. Doğru. Gene de

diğerlerinin gizemli Tanrısı bazen ondan da lütfunu esirgemiyordu. Kıvanç, kıvanç, kıvanç. Ruhu çoktan uçuşa geçmişti. O da bir uçan daire olmuştu. Glória'ya açılmayı denemiş ama vazgeçmişti. İçini nasıl dökeceğini bilmiyordu, hem söylenecek ne vardı? Havası mı? İnsan herşeyi açmaz, çünkü herşey bir boşluktur.

Bazen, büroda masasında otururken kayra üstüne inerdi. O zaman yalnız kalmak için tuvalete giderdi. Geçene değin durup gülümserdi. (Bana öyle geliyor ki bu Tanrı ona karşı alabildiğine merhametliydi: Ondan aldığını geri veriyordu.) Öylece dikilip hiç bir şey düşünmezdi, gözlerinde boş bir anlatımla.

Glória'ya bile arkadaş denemezdi: Bir iş arkadaşı o kadar. Etli butlu, beyaz ve sıcak Glória. Gövdesi özel bir koku yayıyordu, besbelli sıkça yıkanmıyordu. Bacaklarındaki tüylerin, koltukaltlarındaki kılların rengini açıyordu, traş etme zahmetine katlanmadan. Olímpico merak ediyordu: Alttaki kılların rengini de açmış mıydı?

Glória, Macabéa'ya karşı belli belirsiz bir anaçlık duygusu içindeydi. Macabéa'yı olağandan daha da kurumuş gördüğü her seferinde onu azarlardı:

— Bu ne hal, tıpkı. ?

Asla kimseye öfkelenmemiş olan Macabéa, cümlesini yarım bırakmak gibi sinir bozucu bir alışkanlığı olan Glória'ya güçlükle sabır gösteriyordu. Glória sandal ağacı kokan keskin bir kolonya kullanıyordu; hassas bir midesi olan Macabéa'nın öğüresi geliyordu bu kokuyu duyunca. Bir şey söylememeyi yeğliyordu çünkü dünyayla kalan tek bağlantısı Glória'ydı şimdi. Teyzesi, Glória, Bay Raimundo ve Olímpico'dan ibaret bir dünya - odayı paylaştığı kızlarsa daha uzağındaydı. Bu durumu onarabilmek için, Greta

Garbo’nun bir gençlik portresiyle kendini özdeşleştirmişti. Şaşakaldım, çünkü Garbo gibi yüzü olan bir oyuncuyla Macabéa arasında hiçbir ilgi kuramazdım. Açıklayamamasına karşın, Macabéa dünyadaki en önemli kadının Garbo olduğundan kuşku duymuyordu. Acıklı kösnüllüğüyle tek başına bir kaideye yerleşen o mağrur Greta Garbo’ya benzeme hevesi duyduğu yoktu. Macabéa'nın en çok istediği, belirttiğim gibi, Marilyn Monroe’ya benzemekti.

Birine açıldığı enderdi, ama bir gün gizli tutkusunu Glória’ya açmak gafletinde bulundu. Glória gülmekten kırıldı:

— Sen mi, Maca, Marilyn Monroe'ya mı benziyorsun? Aynada kendine hiç baktın mı?

Glória aşırı derecede kendini beğenmişti; kendi gözünde gerçekten bir şey olduğunu sanırdı. Melez cinsel çekiciliğinin bilincinde, ağzının çevresindeki rengi açılmış tüylere ayrı bir albeni katmak için dudaklarının üst yanındaki beni boyardı. Glória kurnaz bir dişi tilkiydi ama iyi yürekli olmadığı da söylenemezdi. Macabéa'nın durumu onu üzüyordu, ama onun için elinden gelen çok bir şey yoktu. Hem Macabéa'yı bu kadar aptal olmaya zorlayan mı vardı? Glória kendi kendine şunu söylerdi: Ondan ben sorumlu değilim.

Kimse bir başkasının yüreğine giremez. Macabéa Glória'yla konuşurdu - asla yüreğini açmadan.

Glória kıçını kışkırtıcı biçimde kıvırırdı ve Olímpico’yla sonu gelmez öpüşme seanslarında ağzı kokmasın diye mentollü sigara içerdi. Kendine çok güvenirdi, yaşamdaki makul isteklerinin çoğunu elde etmişti. Glória'nın tutumunda cüretli bir hava vardı, sanki şöyle diyordu: "Kimse bana karışamaz." Bir gün durduk yerde Macabéa'ya gözünü dikti, baktı, baktı,

baktı. Daha fazla suskun kalamayıncaya değin bekledi, ardından Portekizli atalarından silik bir iz taşıyan şivesiyle konuşarak, şöyle dedi:

— Baksana kızım, senin yüzün yok mu?

— Olmaz mı, tabii var. Yalnızca burnum düz. Ne de olsa, Alagoas'lıyım.

— Söylesene, hiç geleceğini düşündün mü?

Soru yanıtsız kaldı, çünkü Macabéa’nın söyleyecek bir şeyi yoktu.

Pekala. Olímpico'ya dönelim.

Glória'yı etkilemek ve maçoluk gösterisi yapmak için kuzeydoğuluların alışveriş ettikleri bir pazardan acı kırmızı biber aldı; nasıl bir çetin ceviz olduğunu yeni kız arkadaşına göstermek için şeytanın bu meyvesinden bir parça ısırdı. Yanma duygusunu bastırmak için bir bardak su bile içmedi. Dayanılmaz acı kendini güçlü hissetmesini sağladı, dehşete düşen Glória birdenbire uysallaştı. Olímpico kendi kendine şöyle düşündü: Ben bir fatihim, ne de olsa. Ardından, erkek bir arının kudurmuşluğuyla Glória’ya saldırdı, onun balını ve dolgun etini şiddetle arzulayarak. Macabéa'yı sepetlemiş olmaktan hiç pişmanlık duymuyordu. Dünyada yükselmek, ayrıcalıklılara katılmak amacındaydı. Olímpico yaşamını değiştirmeye kararlıydı. Kuzeydoğulu bu önemsiz metal işçisi Glória'yla ilişki kurmakla aradığı refaha yaklaşıyordu. Hep olduğu ama kabul etmekten hep kaçındığı şey olmaktan çıkacak, zayıflığından utanmayı bir yana bırakacaktı. Çocukluğunda bile şöyle rahat bir soluk almakta zorlanan yalnız bir yaratıktı. Varoşlardan gelen bir adam, herşeyden önce sabırlıdır. Onu kolayca bağışlayabilirim.

Glória, erkek arkadaşını çalışını bağışlatmak istediğinden, Macabéa'yı bir Pazar akşamüstü ailesinin evine çaya davet etti. Birini ısırdıktan sonra yarayı öpmek daha mı iyi? (Bu öykü öyle bayağı ki yazmayı güçlükle sürdürebiliyorum.)

Bu davet (hafifçe güm) Macabéa'nın gözlerini kocaman açmasına neden oldu. Üçüncü sınıf banliyö burjuvazisinin tiksindirici karışıklığında insanlar hala iyi yeme umudunu taşıyabilirlerdi, çünkü paralarının çoğunu yemeğe harcarlardı. Glória bilmem hangi generalin adının verildiği bir caddede oturuyordu. Askeri bir önderin adıyla anılan bir caddede oturduğunu söyleyebilmek ona büyük bir doyum veriyordu. Bu durum kendine çok daha güven duymasını sağlıyordu. Glória'nın evinde telefon bile vardı. Herhalde bu Macabéa'nın niye bu dünyada yeri olmadığını, Glória'nın niye bu kadar cömert olduğunu gördüğü birkaç olaydan biri oldu. Gerçek sütle karıştırılmış sıcacık çikolatayla ağzına kadar dolu bir fincan, şekerli çörekler ve hatta küçük bir kek. Glória odadan çıkınca, Macabéa bir çöreği gizlice ağzına attı. Ondan sonra Soyut Varlık'tan, Herşeyi Alanla Verenden bağışlanmayı diledi. Bağışlandığını hissetmişti. Soyut Varlık ona acımıştı.

Ertesi gün, günlerden Pazartesiydi, belki çikolata karaciğerine dokunduğundan ya da zenginlere göre bir şeyler içtiği için sinirleri bozulduğundan, Macabéa kendini rahatsız hissetti.

Kendini zorlayarak, o nefis çikolatayı israf etmeme inadından, kusmasını engellemeyi başardı. Bir kaç gün sonra, ücretini aldığı zaman, yaşamında ilk kez, (güm) Glória'nın tavsiye ettiği, ücreti düşük bir doktordan randevu alma cesaretini gösterdi. Doktor onu muayene etti, ikinci kez muayene etti, üçüncü kez muayene etti.

— Rejim mi yapıyorsun, kızım?

Macabéa nasıl karşılık vereceğini bilmiyordu.

— Ne yersin?

— Sosisli sandviç.

— Hepsi bu mu?

— Bazen mortadella sandivici yerim.

— Ne içersin? Süt mü?

— Yalnızca kahve ve alkolsüz içecekler.

— Alkolsüz içecekle ne demek istiyorsun? - Nasıl bir yol tutacağını tam da bilmeden araştırıyordu. Rastgele sordu:

— Hiç kusma nöbetlerine tutulduğun olur mu?

— Yo, asla! - panik içinde bağırdı, çünkü, anlattığım gibi, yemek ziyan edecek bir aptal değildi o. Doktor ona iyice baktı ve kilo vermek için rejim yapmadığından emin oldu. Bununla birlikte, kilo vermek için rejim yapmasın diye üstelemek kolayına geldi. O fakir fukaranın doktoruydu, işlerin nasıl yürüdüğünü bilirdi. Bir kuvvet şurubu yazarken kendi kendine bunları mırıldanıyordu. Macabéa şurubu almak zahmetine bile katlanmayacaktı; iyileşmek için bir doktora danışmanın yeterli olduğuna inanıyordu. Doktor ani sıkıntı ve kızgınlığının nedenini anlayamadan ona parladı:

— Bu sosisli sandviç hikayesi tamı tamına nevroz. Seni ancak ruh hekimi paklar!

Kız, doktorun neden sözettiğini anlamamıştı ama kendisinden gülümsemesini beklediğini hissetti. Onun için gülümsedi.

Şişman ve terleyen doktorun düzenli aralıklarla dudaklarını büzmesine neden olan sinirsel bir tiki vardı. Sonuç olarak, gözyaşlarına boğulmak üzere olan somurtkan bir çocuğu andırıyordu.

Bu doktorun hiç tutkusu yoktu. Tıbbı ancak bir geçim yolu olarak görmüştü. Kendini adama ya da hasta için kaygı duyma gibi şeylerle işi yoktu. Kayıtsızdı ve hastalarının düşkünlüğünü pek tatsız bulurdu. Kendisinin de dışında tutulduğu ayrıcalıklı toplumun dışladığı kişiler gözüyle gördüğü yoksullarla alışverişi olmasına içerliyordu. Tıptaki en son gelişmelerle, yeni klinik yöntemlerle ilgisinin bulunmadığını o da biliyordu ama alt tabakayı tedavi etmek için gerek duyulabilecek bütün eğitimi de almıştı. Onun düşü yeterli parayı kazanmaktı, tam olarak istediğini yapmak için: Hiçbir şeyi.

Doktor Macabéa'ya tıbbi bir muayene yapacağını anlattığı zaman, kız şöyle dedi:

— Doktora gittiğiniz zaman elbiselerinizi çıkarmanız gerektiğini söylemişlerdi, ama ben hiçbir şeyimi çıkarmam.

Onu röntgen ışınlarıyla muayene etti ve şöyle dedi:

— Akciğer tüberkülozunun ilk aşamalarındasın.

Macabéa bunun iyi mi kötü mü olduğunu bilmiyordu. Yine de her zamanki kibarlığıyla yalnızca şunu dedi:

— Çok teşekkürler.

Doktor acıma dürtülerine direndi. Ona öğütte bulundu: Ne yemen gerektiğine karar veremediğin zaman, İtalyan makarnası yap da kendine iyilik et.

Sesinde az bir yumuşaklık belirtisiyle - kendisine de yazgısı haksızlık etmişti - ekledi:

— Öyle pahalı değil...

— Şimdi sözünü ettiğiniz yiyeceği hiç duymadım. Güzel mi?

— Elbette, güzel! Şu göbeğe baksana! Boyuna makarna yeyip bira içmekten böyle oldu. Birayı boşver. Alkolden uzak durman daha iyi.

Bezgince yineledi:

— Alkol mü?

— Sana bir şey diyeyim mi? Keşke burdan cehennem olup gitsen!

Evet, Macabéa'ya tapıyorum, sevgili Maca'm. Çirkinliğine de tapıyorum, bir kişi olmayışına da; o kimsenin gözünde var değil. Çürük akciğerleri, iyi beslenmemiş gövdesi için tapıyorum ona. Onu, ağzını açıp şöyle derken görmeyi nasıl da isterim:

— Dünyada yalnızım. Kimseye inanmıyorum çünkü hepsi yalan söyler, bazen sevişirlerken bile. İnsanların birbirleriyle gerçekten iletişim kurmadıklarını gördüm. Gerçek bana yalnızca tek başıma olduğumda geliyor.

Ama Maca kendisini cümlelerle hiç anlatamadı, herşeyden önce, ancak birkaç sözcük kullanan biriydi. Kendisinin bilincinde değildi; kimseden bir isteği de olmamıştı. Maca kendisinin mutlu olduğunu bile düşünürdü. Geri zekalı olmamakla birlikte geri zekalıların katıksız mutluluğuna sahipti. Kendisi hakkında düşünmezdi: Kendi kendisinin ayırdında değildi. (Kendi durumumu Maca'ya yüklemeye

çalıştığımı görebiliyorum: Her gün birkaç saat, yalnız kalmam gerekir, yoksa ölürüm.)

Kendi adıma konuşursam, yalnızca yalnız olduğumda gerçeğim. Çocukken, her dakika yeryüzünden kayıp düşeceğimden korkardım. Herşey yere düşerken bulutlar niye havada asılı kalıyor? Açıklaması kolay: Yerçekimi bulutları tutan havanın gücünden daha az. Zekice. Öyle değil mi? Evet, ama ergeç yağmur biçiminde yere düşerler. Bu da benim öcüm.

Glória'ya bunu hiç açmadı çünkü genellikle yalan söylerdi: Doğrulardan utanırdı. Yalan çok daha rahat kabul edilebilirdi. Macabéa iyi eğitimli olmanın yalan söylemeyi bilmekle aynı olduğuna inanıyordu. İş arkadaşına imrenmesiyle ortaya çıkan düşlerinde kendi kendine de yalan söylüyordu. Glória, çok yaratıcı olabiliyordu. Macabéa onu Olímpico'ya hoşçakal derken seyrediyordu. Glória parmak uçlarını dudaklarına götürüyor ve havaya bir öpücük üflüyordu, bir kuşu salıveriyormuş gibi. Böyle bir hareket kırk yıl düşünse Macabéa'nın aklına gelmezdi.

(Bu öykü, daha düşünmeden doğrudan içime doğan ham malzemenin işlenmemiş kimi öğelerinden başka bir şey değil. Anlatamayacağım bir çok şey biliyorum. Ayrıca, düşünce bunun içine nereden geliyor?)

Glória, belki de vicdan azabı duyduğundan, Macabéa'ya şöyle dedi:

— Olímpico benim, ama sen de kendine bir başka erkek arkadaş bulursun mutlaka. Olímpico’nun benim olduğunu biliyorum çünkü falcı öyle söyledi. Bana söylediğini yabana atamam, çünkü gaipten haber veriyor ve asla hata yapmıyor. Niye bir seanslık ücretini ödeyip kartlarını okumasını istemiyorsun?

— Çok para ister mi?

Edebiyattan artık bezdim: Yalnızca sessizlik rahatlatıyor beni. Yazmayı sürdürüyorsam, dünyada ölümü beklemekten başka yapacağım bir şey olmamasından. Karanlıkta sözü aramak. Her küçük başarı beni sarıyor ve herkesin gözünün önüne koyuyor. Çamurda yuvarlanmayı özledim. Kendimi alçaltma gereksinmemi, azgınlık ve sefahat dürtümü güçlükle engelleyebiliyorum. Günah baştan çıkartır beni, yasak zevkler kendine çeker. Hem domuz hem de tavuk olmak, sonra ikisini de öldürüp kanlarını içmek istiyorum. Macabéa'nın apış arasındaki deliği düşünüyorum, çok ufak, gene de beklenmedik biçimde sık büyümüş kara kıllarla kaplı bir delik - varlığının tek ateşli belirtisi apış arasındaki delikti.

Kendisi bir şey istemedi ama cinselliği dayattı, mezardan sürgün veren bir ayçiçeği gibi. Bana gelince, yorgunluk duyuyorum. Macabéa, Glória ve Olímpico'ya yoldaşlık etmekten belki. O doktor bira hakkındaki sözleriyle midemi epeyce bulandırdı. Bu öyküye üç dört günlüğüne ara vermeliyim.

Şu son üç günde bir başıma, öykümün kişilerinden uzakta kişiliksizleştim; bir giysiyi çıkarır gibi kendimden çıktım. Uykuya dalasıya kişiliksizleştim.

Şimdi uyandım ve Macabéa'yı özlediğimi farkettim. İpleri yeniden ele alalım.

— Çok pahalı mı?

— Sana borç vereceğim. Madam Carlota'nın müşterilerini rahatsız eden her büyüyü bozma gücü var. Ağustosun onüçünde Cuma günü tam geceyarısında benimkini bozdu, San Miguel'in karşısında vudu ayini yaptıkları çayırda. Kara

bir domuzla on beyaz tavuğun kanını üstüme akıttılar, sonra da kana bulanmış giysilerimi parça parça yırttılar. Bunu göze alabilir misin?

— Onca kana katlanabilir miyim bilmiyorum.

Belki de kan herkesin gizi, yaşam veren trajedi olduğundan. Ama Macabéa'nın tek bildiği, kan görmeye katlanamayacağıydı, öteki düşünceler benim. Olgularla uğraşmaya başlıyorum: Olgular sağlam taşlar. Onlardan kaçınmanın yolu yok. Olgular bütün yeryüzünde söylenen sözlerdir.

Tamam öyleyse.

Bir şey istemeyi aklının ucundan geçirmemiş olan Macabéa bu beklenmedik yardım teklifiyle karşılaşınca dişi ağrıyormuş gibi yaparak patronundan izin istedi. Ne zaman geri ödeyebileceğini bilmemesine karşın Glória'dan borç aldı. Bu cüretli karar onu şaşırtıcı biçimde daha da cüretli bir karar almaya itti (güm); biraz ahlaksızca bir sonuç çıkardı: Bu para borç olduğuna, tam anlamıyla onun olmadığına göre, gönlünce harcayabilirdi. Böylece yaşamında ilk kez bir taksi tuttu, Olaria'ya götürülmesini istedi. Kendisi umarsızlığını bilmese de, yalnızca umarsızlıktan bunu göze aldığından kuşkulanıyorum. Gücünün son sınırına gelmişti, hepten tükendiğini hissediyordu.

Madam Carlota'nın evini bulmak kolay bir iş oldu: O denli kolay ki Macabéa bunu hayra alamet saydı. Madam Carlota'nın zemin katındaki dairesi bir çıkmaz sokağın köşesinde bulunuyordu. Yerde, kaldırım taşlarının arasından küçücük ince uzun otlar boy atmıştı - Macabéa otları farketti çünkü her zaman küçücük, önemsiz şeyleri farkederdi. Kapının zilini çalarken düşüncelere daldı: Otlar nasıl da dingin, nasıl da yalın. Düşünceleri kendiliğinden, dağınık

biçimde beliriyordu çünkü, düzensiz olmakla birlikte, içinde geniş bir özgürlük alanı vardı.

Kapıya gelen Madam Carlota'nın kendisiydi. Macabéa'yı hoş bir biçimde karşılayıp şöyle dedi:

— Yol gösterici ruhum senin geleceğini bildirmişti zaten, canım. Adını bir daha söyler misin? Ah, evet! Çok hoş bir ad. İçeri gir, tatlım. Diğer odada bir müşterimle birlikteyim. Sakıncası yoksa burda biraz bekle. Bir kahve alır miydin, tatlım?

Kimseden bunca çok sevgi dolu sözü duymamış olan Macabéa şaşırmıştı. Kendi çürük varlığını unutmadan, oldukça acı ve soğuk kahveyi özenle yudumladı. Bu arada, beklemekte olduğu odayı hayranlık ve saygıyla gözden geçirdi. Her şey çok lüks görünüyordu. Sandalye ve kanapeler sarı plastikle kaplanmıştı. Plastik çiçekler bile vardı. Lükste son aşama plastikti. Macabéa ağzı bir karış açık orada oturdu.

Sonunda, arka odadan genç bir kız çıktı, gözleri ağlamaktan kızarmıştı. Madam Carlota, Macabéa'ya girmesini işaret etti. (Olgularla kuşatılmak nasıl da yorucu. Gündelik olaylar yokedici; ben yalnızca bir boşalma biçimi olan bu öyküyü yazacak havada değilim. Şurada burada kendimden sözettiğimi görüyorum. Yazdıklarım için hiçbir sorumluluk kabul etmiyorum.)

Öyleyse, ne denli çok çaba gerektirdiğine aldırmadan sürdürelim öykümüzü: Madam Carlota kösnül mü kösnüldü: Gül goncası ağzını kuşatan dudaklarını canlı bir kırmızıyla boyamış, küçük dolgun yanaklarına yağlı cildine sürülünce parlayan bir allık sürmüştü. Madam Carlota daha iyi günler görmüş iri bir porselen bebeğe benziyordu. (Öykümün

derinlikten yoksun olduğunu görebiliyorum. Anlatmak zorunda kalmak beni tüketiyor.)

— Korkma, tatlım. Benim yanımda olan kimse İsa'nın da yanındadır.

Madam Carlota, duvardaki İsa'nın Kutsal Yüreği'ni gösteren kırmızı ve altın rengindeki baskıyı parmağıyla işaret etti.

— Ben İsa'nın hayranıyım. Ona deli oluyorum. Bana hep yardım etmiştir. Bak, dinle, en enerjik çağımda bir hanımefendi yaşamı sürdürecek bir sınıftandım. O zaman her şey daha kolaydı, İsa'ya şükürler olsun. Ondan sonra, piyasada pek değerim kalmayınca, İsa bir arkadaşımla birlikte kerhane açmama yardım etmekte fazla geç kalmadı. Orası da bana bu zemin katı alacak parayı kazandırdı. Sonra kerhaneyi bıraktım çünkü zamanlarının çoğunu benden para sızdırmak için üç kağıtla geçiren onca kıza bakmak kolay değildi. Anlattıklarım ilgini çekiyor mu?

— Çok.

— Akıllı kız, ben yalan söylemem çünkü. Sen de İsa'nın hayranı olmalısın, çünkü Kurtarıcı gerçekten sözünü yerine getirir. Polis falcılığı engelliyor, beni müşterilerimi istismar etmekle suçluyor, ama önce de dediğim gibi, polis bile İsa'yı başından atıp kurtulamaz. Gördün işte, İsa bütün bu pahalı mobilyaları almam için bana nasıl para bile veriyor?

— Evet, Madam.

— Ah, söylediklerime katılıyorsun demek? Sana hemen akıllı bir kız olduğunu söyleyebilirim, beni bile kurtaran aklımı kullanmak oldu çünkü.

Konuşurken, Madam Carlota açık bir kutudan peşpeşe çikolatalar çıkarıyor ve onları minicik ağzına sokuveriyordu.

Macabéa'ya bir tane bile ikram etmeye yeltenmedi. Söylediğim gibi, en küçük ayrıntılara dikkat eden Macabéa, Madam Carlota'nın ağzına atıp ısırdığı her çikolatanın içinin yoğun kremayla dolu olduğunu gözledi. Madam Carlota'nın çikolatalarına imrenmedi çünkü Macabéa nesnelerin başkalarına ait olduğunu öğrenmişti.

— Yoksuldum, yiyecek bir şeyim yoktu, doğru dürüst giysim bile yoktu. Böylece orospu oldum. Çok ateşli bir kadın olduğum için işten bayağı zevk alıyordum; bütün müşterilerimden memnun kaldım. Ayrıca, aşağı mahallede işler iyiydi. Orospular arasındaki arkadaşlık güçlüydü. Sıkı sıkıya kenetlenmiş bir topluluktuk; öteki kızlarla kavga ettiğim çok enderdi. Kavgalar da eğlenceliydi, çünkü güçlü bir kızdım; karşımdakini yumruklamak, ısırmak, saçını çekmek bana zevk veriyordu. Isırmaktan söz etmişken, eskiden ne güzel dişlerim olduğunu bilemezsin, bembeyaz, pırıl pırıl. Yazık, çok kötü çürüdüler ben de takma dişlere kaldım. Dişlerimin takma olduğu anlaşılmıyor, değil mi?

— Hayır, Madam.

— Anlarsın ya, görünüşüme çok özen gösterirdim; hiç bir hastalığa da yakalanmadım. Evet, bir kere frengiye yakalandım, ama bir doz penisilin beni hemen iyileştirdi. Öteki orospulardan daha anlayışlıydım çünkü yüreğim temizdir. Ne olsa, ne veriyorsam kendimden veriyordum. Gerçekten çok sevdiğim bir erkeğim vardı, çok kibar olduğundan ve güzel ellerini kirletmek istemediğinden ona ben bakıyordum. O benim küçük lüksümdü; ara sıra bana okkalı bir dayak atmasına bile izin verirdim. Bana gerçekten aşık olduğunu dayak attığında anlayabilirdim; dövülmekten zevk alırdım. Onunla yaptığımda aşktı, öteki adamlarla yalnızca bir iş. O ortadan yokolduktan sonra, denemek ve onu unutmak için bir başka kadınla ilişki kurdum. Bir kadın tarafından sevilmek gerçekten çok hoştur. Senin durumunda

bile tercih edilebilir çünkü sen erkeklerin vahşiliğiyle başa çıkamayacak kadar narinsin. Kendine bir kadın arkadaş bulabilirsen, nasıl güzel olabildiğini çok geçmeden anlarsın. İki kadın arasında aşk daha caziptir. Kendine bir kadın arkadaş bulma ihtimali var mı hiç?

— Hayır, Madam.

— Görünüşüne biraz çeki düzen vermelisin, canım. Gözalıcı bir yanın olmadan bulamazsın. Aşağı mahalleyi nasıl da özlüyorum. Mangue'nin en iyi zamanlarını bilirim, gerçek beyefendilerin uğradığı zamanları. Vizitenin yanında bol bahşiş de alırdım. Mangue'nin bittiğini, topu topu altı kerhane kaldığını söylüyorlar. Bir külotla şeffaf dantelden bir sutyenden başka şey giymeden kapıda dururdum. Daha sonra, kilo almaya ve dişlerim dökülmeye başladığı zaman, kendi kerhanemi işletmeye karar verdim. Kerhane sözünün ne demek olduğunu biliyor musun? O sözcüğü her zaman kullanırım çünkü sözcükler beni asla korkutmaz. Kimi sözcükleri duyunca cini tepesine çıkan insanlar vardır. Sen sözcüklerden korkar mısın, tatlım?

— Evet, Madam, korkarım.

— Merak etme, canım. Küfürlerle seni şaşırtıp utandırmamaya çalışacağım. Bu günlerde Mangue'nin korkunç kötü koktuğunu söylüyorlar. Benim zamanımda, ortalık güzel koksun diye tütsü yakardı insanlar. Kerhane kilisenin içi gibi kokardı. İnsanlar da terbiyeli ve çok dindardılar. İş üstündeyken epeyce para biriktirmiştim. Kerhanenin maması yüzdesini alırdı elbette. Zaman zaman, çirkin sahneler olurdu, silahlar bile patlardı, ama ben hiç karışmadım. Yaşamöykümle seni sıkıyor muyum, çiçeğim, söyle bana? Hayır mı? Gerçekten mi? Geleceğini okumaya başlamadan önce biraz daha bekleyecek sabrın var mı?

— Elbette, Madam Carlota.

O zaman Madam Carlota ona Mangue'deki kerhanedeki küçük odacığını nasıl da hoş bir biçimde süslediğini anlatmaya başladı.

— Erkeklerin ne güzel bir kokusu olduğunu sana söylemişler miydi, tatlım? Sağlığa yararlıdır. Bir erkeğin kokusunu duydun mu hiç?

— Hayır, Madam Carlota.

En sonunda, dudaklarını yaladıktan sonra, Madam Carlota Macabéa'ya kartları sol eliyle kesmesini söyledi. Sol elinle, anladın mı, küçüğüm?

Macabéa titreyen eliyle desteyi böldü. Yaşamında ilk kez yazgısını öğrenmek üzereydi. Madam Carlota (güm) onun varlığının doruğu olacaktı. Sanki yaşamının kasırgası, canlı allık altındaki cildi plastik gibi ışıldayan o sefahat düşkünü odalığın içinde kopuyordu. Madam Carlota gözlerini kocaman açtı.

— Zavallı Macabéacık, yaşamın ne korkunç! Dostum İsa acısın sana, yavrum! Nasıl da berbat!

Macabéa sarardı: Yaşamının o denli berbat olduğu hiç aklına gelmemişti.

Macabéa'nın geçmişiyle ilgili her şey Madam Carlota'ya malum oldu, kendi ana babasını gerçekte hiç tanımadığını, bir üvey ana gibi kötü yürekli bir akraba tarafından büyütüldüğünü bile söyledi. Gizli şeylerin söylenmesi Macabéa'yı dehşete düşürmüştü. Teyzesinin ona kendi iyiliği için kötü davrandığına inanmıştı hep. Madam Carlota konuşmayı sürdürdü:

— Yakın geleceğine bakınca, yavrum, yani o da batak. Tıpkı erkek arkadaşını yitirdiğin gibi işini de yitirmek üzeresin, zavallı küçük. Ücretimi ödeyecek paran yoksa, canını sıkma. Ben para derdi olmayan bir kadınım.

Macabéa, hiç iyilik görmeye alışmadığından, minnettar bir yürekle bu cömert öneriyi geri çevirdi.

Bunun üzerine (güm) damdan düşer gibi bir şey oldu: Madam Carlota'nın yüzü birdenbire aydınlandı:

— Macabéa! Sana çok güzel haberlerim var! Dikkatle dinle, çiçeğim, çünkü sana söyleyeceğim şey çok büyük önem taşıyor. Çok önemli, çok hoş bir şey: Yaşamın baştanbaşa değişmek üzere! Bir şey daha: Tam da bu evden ayrıldığın dakikada değişecek! Kendini yeni bir kişi gibi hissedeceksin. Kuşkun olmasın, küçüğüm, erkek arkadaşın bile sana geri dönüp kendisiyle evlenmeni isteyecek, çünkü şimdi seni bıraktığı için pişmanlık duyuyor! Patronun da sana, düşünüp kararını verdiğini, artık sana yol vermeye hiç niyeti olmadığını bildirecek!

Macabéa'nın hiç bunca umut besleyecek cesareti olmamıştı. Bununla birlikte şimdi Madam Carlota'yı cennetten gelen borazanlar çalıyormuş gibi dinliyordu - yüreği pıt pıt atıyordu. Madam haklıydı: En sonunda, İsa onunla ilgilenmişti. Birdenbire gelecek için bir açlık duyunca Macabéa’nın gözleri kocaman açılmıştı (güm). Ben bile sonunda bir umut beslemeye başladım.

— Aa, başka bir şey daha var! Geceleyin yabancı bir beyefendinin sana getireceği mükemmel bir kısmetin olacak. Hiç yabancı bir beyefendi tanıyor musun?

— Hayır, Madam Carlota - diye karşılık verdi Macabéa, umudunun kırılmaya başladığını hissederek.

— O halde biriyle tanışmak üzeresin. Sarışın, gözleri mavi ya da yeşil ya da kahverengi ya da siyah olabilir. Eski erkek arkadaşına aşık olmasaydın, bu yabancı sana aşık olurdu. Yo! Yo! Yo! Çok belirgin olarak göremesem de başka bir şey görebiliyorum (güm), üstelik yol gösterici ruhumun sesini duyabiliyorum: Yanılmıyorsam bu yabancının adı Hans; senin evleneceğin adam da o! Çok parası var, zaten bütün yabancılar zengindir. Yanılmıyorsam, hiç mi hiç yanılmam, sana büyük sevgi gösterecek. Sen, zavallı küçük öksüzüm, sen saten ve kadifeler giyeceksin, sana kürk mantolar bile armağan edilecek!

Macabéa baştan ayağa titremeye başladı (güm), çünkü aşırı mutlulukta acı bir yan vardır. Düşünebildiği tek yanıt şuydu:

— Bu iklimde kürk mantoya gerek yok.

— Olsun, yine de bir tane olacak. Hiçbir şey bir genç kızı kürk manto gibi şık göstermez. Uzun zamandır böyle iyi kartlar okumuyordum. Müşterilerime karşı hep açık sözlüyümdür. Örneğin, burdan çıkarken gördüğün kıza yolda ona çarpacaklarını söyledim. Kovalar dolusu gözyaşı döktü. Gözleri nasıl kızarmıştı farketmedin mi? Sana bir muska vereceğim, onu sutyenine sokmalısın. Hiç göğsün yok, zavallı şey, ama dolgunlaşmaya başlayacaksın. Biraz kilo alana kadar, bir biçimin olduğu etkisini vermek için sutyeninin içine yünlü, pamuklu bir şeyler tıkıştır. Dinle, tatlım, korkarım ki İsa adına senden muskanın ücretini almalıyım, çünkü bütün falcılık kazancım öksüzler yurduna bağışlanmış durumda. Ama üstünde para yoksa, merak etme, gördüklerimin hepsi sonunda gerçekleştiği zaman ödeyebilirsin.

— Hayır, hemen ödeyeyim. Benle ilgili her şeyi bildiniz, siz...

Macabéa neredeyse sarhoş olduğunu hissediyordu ve kafasını güçlükle toparlayabiliyordu. O düz saçlı kafaya birisi şiddetle vurmuş gibiydi. Macabéa başına büyük bir bela gelmiş gibi kafasının iyiden iyiye karıştığını hissediyordu.

Herşeyden önce, öteki insanların tutku olarak sözettiklerini ilk defa tadıyordu: Hans'a tutkuyla aşık olmuştu.

— Saçlarımı uzatmak için ne yapabilirim? diye Madam Carlota'ya cesurca sordu, şimdi kendini yeni bir kişi gibi hissediyordu.

— Bu haddini aşar. Ama bir düşüneyim: Başını iyi bir şampuanla yıka ve sakın sert sabun kullanma. Bu öğüt de bedava olsun.

Bu kadar mı? (güm) Saçlarının uzadığını görme düşüncesiyle Macabéa'nın yüreği gümbür gümbür atmaya başladı. Olímpico'yu aklından çıkardı, yalnızca yabancı beyefendiyi düşünebiliyordu: Kendine mavi ya da yeşil ya da kahverengi ya da siyah gözlü bir adam bulmak düşüncesi gerçek olamayacak denli iyiydi. Yanılıyor olamazdı. Olasılıklar sonsuzdu.

— Şimdi - dedi Madam Carlota - o harika yazgının peşinden gitmelisin. Dışarda bekleyen bir müşterim daha var. Üstelik, sana fazladan zaman ayırdım canım, ama buna değdi!

Macabéa hem sabırsızca hem de sakarca, bir anlık dürtüyle (güm), Madam Carlota'nın allıklı yanağına gürültülü bir öpücük kondurdu. Bir kez daha, birdenbire yaşamının daha iyiye döneceğini sezdi. Küçük bir kızken, öpecek kimsesi olmadığından, sık sık duvarı öperdi. Duvara sarılmak kendine kendine sarılmak gibiydi.

Madam Carlota her şeyi bilmiş, Macabéa'yı dehşete düşürmüştü. Düşkünlük içinde yaşadığını ancak şimdi anlıyordu. İşin bu yüzünü görünce ağlayası geldi. Önceden söylediğim gibi, bu ana kadar Macabéa kendinin mutlu olduğunu sanıyordu.

Madam Carlota'nın dairesinden başı dönerek çıktı, çıkmaz sokakta bir an durakladı; gitgide kararan bir alacakaranlık vardı - kimsenin olmayan bir alacakaranlık. Ölgünleşen ışık kan lekesi gibiydi, altın çoktan kararıyor gibiydi. Çevre zenginlik yüklü gibiydi; bastıran gecenin yüzü - ah, evet - derin, görkemli görünüyordu. Macabéa karşı kaldırıma geçip geçmemeye bir türlü karar veremeden şaşkınlık içinde dikildi orada; yaşamı artık değişmişti. Değişmişti, üstelik sözcüklerle - Musa Peygamber'in zamanından beri sözün kutsallığı kabul edilmiştir.

Daha karşıdan karşıya geçmek üzereyken Macabéa yeni bir kişi oluvermişti. Gelecekle zenginleşmiş bir kişi. O zamana dek bildiği üzüntülerden daha coşkun bir umut duyuyordu içinde. Artık kendisi değilse, bu kazanç sayılabilecek bir kayıptı. Falcı onu ölüme mahkum eder gibi yaşamaya mahkum etmişti. Birdenbire her şey çok bol ve ezici geldi. Macabéa ağlamak istedi. Ama ağlamadı; gözleri batan güneş gibi parladı.

Kaldırımdan indiği anda, Yazgı, (güm) hırsla, çabucak fısıldadı: Haydi, çabuk, benim saatim geldi çünkü!

Sarı bir Mercedes, okyanus gemisi gibi kocaman bir Mercedes, onu yere serdi. Tam o anda, dünyanın uzak bir köşesinde bir at şahlanıp yüksekten bir kişneme koyverdi, karşılık verir gibi.

Yere düşerken, araba hızla uzaklaşmadan önce, Madam Carlota'nın kehanetlerinin çıkmaya başladığını görmeye

zaman buldu Macabéa. Sarı Mercedes gerçekten lükstü. Düşüşü ciddi değildi, dengesini yitirdiğini düşündü. Başı kaldırımın kenarına çarpmış, orada uzanıp kalmıştı, gözlerinin akı dönmeye başlamıştı. Şakağındaki yaradan azar azar gelen kan şaşırtıcı biçimde yoğun ve kırmızıydı. Söylemek istediğim, herşeye karşın, bir gün olsun haykırarak karşı çıkma hakkını eline alan o inatçı, dirençli cüceler soyundandı Macabéa.

(Saati geriye döndürebilir, neşeyle tam da Macabéa'nın kaldırımda durduğu andan yeniden başlayabilirim - ama sarı saçlı yabancının Macabéa'ya bakıp bakmadığını söylemek bana düşmez. Doğrusu zaten çok ileri gittim; artık geriye dönüş yok. Ölümden sözediyor değilim, buna niyetim de yok. Yalnızca bir kaza diyeceğim.)

Macabéa yolun kenarında öylece yatıyordu. Lağımın çevresindeki taşlara, yabani otların ince uzun sürgünlerine bakarken bütün duygusunun çekildiğini hissetti; otların yeşilliği en körpe umudu taşıyordu. Bugün, diye düşündü, bugün varlığımın şafağı: Ben bugün doğdum.

(Gerçek açıklanamaz bir iç bağlantıdır hep. Gerçek bilinemez. Öyleyse yok mu? Hayır, erkekler için yok.)

Otlara dönelim. Macabéa gibi kuru bir yaratık için, bereketli doğa kendini lağımda büyüyen seyrek bir kaç ince uzun ot biçiminde sunuyordu - güçlü okyanus ya da yüce dağ dorukları biçiminde göstermiş olsaydı, bedeninden bile daha dokunulmamış olan ruhu sanrılara kapılacak, bedeni patlayacak, kollar ve bağırsaklar şuraya buraya dağılacak, yuvarlak, boş kafası ayaklarının dibine yuvarlanacaktı - parçalara ayrılmış balmumundan bir kukla gibi.

Birdenbire Macabéa durumuna şöyle bir baktı. Bu hafif bir deprem olabilir miydi? Alagoas’ın toprağı yarıklarla,

çatlaklarla açılmıştı. İnce uzun otlara, yalnızca bakmış olmak için, uzun uzun baktı. Büyük Rio de Janeiro metropolünde ot. Başıboş. Acaba ele geçirilmesi olanaksız bu dev kentte Macabéa da başıboş sürüklendiğini hissetti mi hiç? Onun için Yazgı karanlık bir çıkmaz sokak ve lağım hükmünü vermişti. Acı çekti mi? Sanırım çekti. Yarı kesilmiş boynuyla, panik içinde kan revan koşuşturan bir tavuk gibi. Tavuğun - acıdan kaçan biri gibi - umutsuzlukla gıdaklayıp kaçması dışında. Macabéa sessizlik içinde can havliyle çabaladı.

Ölmemesini sağlamak için elimden gelen herşeyi yapacağım. Gelgelelim, onu sonsuz uykusuna bırakmak sonra da gidip kendi uykuma dalmak için dayanılmaz bir istek duyuyorum.

Hafif bir yağmur çiseliyordu. Olímpico haklıydı: Macabéa bir tek yağmurun yağmasına yarıyordu. Dondurucu yağmurun ince damlaları giysilerini yavaş yavaş ıslattı, bu da onun aşırı derecede rahatsızlık duymasına neden oldu.

Kendime soruyorum: Bu dünyada yazılmış olan her öykü, acı ve keder öyküsü mü?

Çıkmaz sokağın kimbilir neresinden çıkıp gelen birtakım insanlar belirdi; Macabéa'nın çevresinde toplandılar. Hiçbir şey yapmadan yalnızca dikildiler, tıpkı yaşamı boyunca ona yardım etmek için hiçbir şey yapmadıkları gibi; tek fark bu insanların onu gözlemesiydi, bu da ona bir varlık kazandırıyordu.

(Ama ben kim oluyorum da suçluları kınıyorum? En kötüsü onları bağışlamak zorunda olmam. Bir mutlak sıfır noktasına erişmek gerekir, böylece bizi öldüren suçluyu umursamadan ya severiz ya da sevmeyiz. Ama artık kendimden kuşku duyuyorum: Kime sormam gerektiğini bilmeden, beni öldüren adamı gerçekten sevmem gerekir mi diye,

aranızdan kim beni öldürüyor diye soruyorum. Yaşamım benden daha güçlü; ne pahasına olursa olsun öç almak istiyor. Boğulan biri gibi savaşmam gerektiğini söylüyor, sonunda yokolacaksam bile. Öyleyse, varsın öyle olsun.)

Macabéa ölmek üzere mi? Ben nereden bileyim? Çevresindekiler bile bilmiyorken. Gerçi yakındaki bir evden gelen birisi, ölüyor olmasından kuşkulanıp, vücudunun yanına yanan bir mum koymuştu. Bu çarpıcı alevin ışığı görkemli bir şarkı söylüyor gibiydi.

(Çıplak özü, mücevherlerle, görkemle süsleyip püsleyerek veriyorum. İnsan böyle mi yazmalı? Hayır, donatarak değil soyarak yazmalı. Ama ben çıplaklıktan korkarım, çünkü o son sözdür.)

Bu arada, yerde yatan Macabéa, gittikçe daha çok *makbere* girer gibi görünüyordu, sanki özüne dönüyordu.

Bu bir melodram mı? Tek söyleyebileceğim, melodramın Macabéa'nın yaşamının doruğu olduğu. Her yaşam bir sanattır; onunkiyse şimşek ve gökgürlemesiyle boşanan, bitip tükenmez bir ağlayışa yöneldi.

Sırtında eski püskü bir ceket, kemikleri çıkmış bir adam sokağın başında belirdi, keman çalıyordu. Bu adamı çocukken Recife'de oturduğumuz sırada, karanlık çökerken bir kez gördüğümü belirtmeliyim. Kemanından çıkan ince, tiz, bitmek bilmeyen o ses kararmış sokağın gizemini altın yaldızla vurguluyordu. Yerde, bu acınası adamın yanında, o yaşamlarının ağıdını düzerken minnettar kalan dinleyicilerin tıkırdayan bozuk paralar attıkları teneke bir kutu vardı. Şimdi anlıyorum. Gizli anlam ancak şimdi kafama dank etti: Kemancının müziği bir gösterge. Biliyorum, öldüğüm zaman onun keman çalışını duyacağım, müzik, müzik, müzik diye yalvaracağım.

Macabéa, Meryem’e Selam, kut dolu, vaat edilmiş erinç ülkesi, bağışlanma ülkesi, saati gelmiş olmalı, *ora pro nobis.* Kendimi bir bilgi biçimi olarak kullanıyorum. Benden size gelen bir büyü aracılığıyla sizi tepeden tırnağa tanıyorum. Herşeyin arkasında bükülmez bir geometri salınırken vahşice gerinmek. Macabéa dokları anımsıyordu. Doklar varoluşunun özüne işlemişti.

Macabéa bağışlanmayı ister mi? İnsan hep bunu istemeli. Niçin? Yanıt: Öyle olduğu için. Her zaman öyle miydi? Her zaman öyle olacak. Ya öyle değilse? Ben öyle olduğunu söylüyorum ya. Tamam öyleyse.

Macabéa'nın hala yaşadığı çok açıktı; kocaman gözleri kırpışmaya devam ediyor, düz göğsü soluk almaya çalışırken inip kalkıyordu. Ama ölme gereği duymadığını kim söyleyebilir? Çünkü insanın farkına bile varmaksızın ölüm tadı almaya gerek duyduğu anlar vardır. Bana gelince, ölüm ediminin simgelerinden birini onun yerine koyarım. Okkalı öpüş, ama bir duvarı öpüş değil, ölümcül bir haz içinde can çekişirken dudak dudağa bir öpüş biçiminde özetlenebilecek bir simge.

Sevinerek, film yıldızı Macabéa için ölüm saatinin gelmediğini anlıyorum. En azından, sarı saçlı yabancısını bulup bulmadığını sezemem. Onun için dua edin ve onun içine birazcık yaşam üflemek için şu anda yaptığınız işe ara verin, çünkü Macabéa şimdiden kendi haline terkedilmiş, sonu gelmez bir esintiyle savrulup duran bir kapı gibi. Kolay yolu tutup, çocukcağızı öldürerek bu öyküyü sonuçlandırabilirdim, ama ben daha çoğunu istiyorum: Yaşamı istiyorum. Okurlarım, karınlarına yumruk atıp hoşlarına gidiyor mu bir baksın. Çünkü yaşam karna inen bir yumruktur.

Bu arada, Macabéa pis kaldırım taşlarında yatan belirsiz bir duygudan başka bir şey değildi. Onu orada yatar durumda bırakabilir, öyküyü bitirmeyebilirdim. Ama olmaz. Havanın bittiği, uluyan fırtınanın patladığı, boşluğun kıvrıldığı, soluğumun beni sürüklediği noktaya ulaşıncaya dek sürdüreceğim. Soluğum beni Tanrı'ya doğru mu sürüklüyor? Öyle arıyım ki hiçbir şey bilmiyorum. Tek bildiğim, Tanrı’ya acımaya gerek yok. Yoksa var mı?

Macabéa'nın içinde, yavaşça kımıldanıp cenin durumunu almasına yetecek can kalmıştı. Her zamanki gibi biçimsiz görünüyordu. Kendini bırakmaya isteksiz, ama büyük kucaklaşmaya istekli. Tatlı hiçliğe duyduğu özlemle, kendi kendini kucakladı. Lanetlenmişti ve bunu bilmiyordu. Bir bilinç bağına sıkıca tutundu, aklından tekrar tekrar yineledi: Varım, varım, varım. Kimdi, işte onu bilmiyordu. Tanrının bağışladığı yaşam soluğunu kendi varlığının derinliklerinde aramıştı.

Orada yatarken ulu mutluluğun sıcaklığını hissetti, ölümün kucağına doğmuştu çünkü. Bu öyküde en sevdiğim kişi ölüm. Macabéa kendine veda etmek üzere miydi? Öleceğine inanmıyorum; yaşamayı o denli istiyor ki. Orada kıvrılıp yatışında bir kösnüllük izi bile vardı. Yoksa ölüm öncesi, güçlü bir kösnül özlemi andırdığı için mi bu böyle? Macabéa'nın yüzündeki anlatım, arzunun anlatımı gibiydi. İşler hep başa gelmek üzere; o şimdi ölmüyorsa, o zaman bizim gibi, ölümün kıyısındadır. Size bunu anımsattığım için beni bağışlayın ama açıksözlülüğümü bağışlamak bana zor geliyor.

Aşk kadar zevk verici, kırılgan, korkutucu, ürpertici, içe işleyen bir duygu. Bu sizin Tanrı dediğiniz kut olabilir mi? Evet? Ölmek üzere olsaydı, bakirelikten kadınlığa geçerdi. Hayır, bu ölüm değildi. Bu kız için ölüm istemiyorum. Hepsi hepsi bir araba çarpmıştı, kaza bile sayılmazdı. Bakire

olmakla, bu yaşama çabasını önceden hiç tatmamıştı, ama kestirmişti. Çünkü ancak şimdi bir kadının daha ilk çığlığında kadın olarak doğduğunu anlamıştı. Kadının yazgısı kadın olmaktır. İnsanın aşktan başının döndüğü, neredeyse acı veren o anı sezgiyle tanıdı Macabéa. Acılı, zorlu bir çiçeklenmeyi başardı, ancak bedeniyle ve sizin ruh dediğiniz, benimse - ne diyeyim? - diğer şeyle.

O anda, Macabéa çevredekilerden kimsenin anlayamadığı bir cümle söyledi. Açık seçik biçimde şöyle dedi:

— Geleceğe gelince.

Bir geleceğin özlemini mi çekiyordu? Yemin ederim eski sözlerin müziğini, başka sözleri duyuyorum. Evet, öyle. Tam bu anda Macabéa güçlü bir bulantı duydu, kusacak gibi oldu. Bedenine yabancı, ışıltılı bir şeyi kusmak istedi. Bin ışınlı yıldız.

Şimdi ne görüyorum, böyle tüyler ürpertici? Biraz kan kustuğunu görüyorum, büyük bir kasılma, sonunda özün özü: Zafer!

Ardından - ardından ansızın bir martının keskin çığlığı, obur bir kartalın pençesinde körpe bir kuzuyla birdenbire süzülüp yükselişi, besili bir kedinin iğrenç bir sıçanı parçalayışı, yaşamı yutuveren yaşam.

Sen de mi, Brutus?

Evet, işte böyle duyurmak istedim - Macabéa'nın öldüğünü. Karanlıklar Prensi onu alıp götürmüştü. Sonunda kayra.

Maca'mla ilgili gerçek neydi? Artık varolmadığı gerçeğini görmek yeterli: Saati geçti. Kendi kendime soruyorum: O

ne? Yanıt: Olmayan.

Ama ölüler için yas tutmayın: Onlar ne yaptıklarını biliyorlar. Ben ölüler ülkesine gittim; tüyler ürpertici korkuları tattıktan sonra kefaretim ödendi, döndüm. Ben suçsuzum! Beni yutmayın! Ben satılık değilim!

Yazık, herşey gitti; en büyük suçlu benim sanılacak. Ellerimi ayaklarımı yıkasınlar, sonra - sonra onları kutsal, kokulu yağlarla yağlasınlar. Ah, mutluluk özlemi ne de büyük. Kahkaha patlatmak için kendimi zorlamayı deniyorum. Ama her nasılsa gülemiyorum. Ölüm kişinin kendiyle yüzyüze gelmesidir. Ölmüş yatan Macabéa ölü bir aygır gibi ulu görünüyordu. En iyisi gene şu: Ölmemek, çünkü ölmek yeterli değil. En çok gereksindiğim şeyi sağlayamıyor; kendini gerçekleştirmemi.

Macabéa beni öldürdü.

Sonunda kendinden de benden de kurtuldu. Korkmayın. ölüm birdenbire olur, şimşek gibi geçer. Biliyorum, çünkü şimdi bu kızla birlikte öldüm. Ölüşümü bağışlayın. Duvarı öptüyseniz herşeyi kabullenebilirsiniz. Ama birdenbire son kez başkaldırır, ulumaya başlarım: Güvercin kıyımı! Yaşamak lükstür.

Birdenbire herşey bitti.

Macabéa öldü. Çanlar hiç ses çıkarmadan çalıyordu. Bu öyküyü şimdi anlıyorum, öyle usulcacık çalan bu çanların duyurduğu o kızdı.

Her insanın büyüklüğü.

Sessizlik.

Tanrı bir gün yeryüzüne inse büyük bir sessizlik olurdu. Sessizlik varsa, artık düşünce düşünülemez.

Öykümün sonu beklediğiniz gibi görkemli miydi? Macabéa ölüp havaya karıştı. Diri havaya mı? Bilemem. Bir anda öldü. Bir anda, zamanın küçücük bir parçacığı içinde, son hızla giden bir arabanın lastiği yere değer, sonra değmez, sonra gene değer. Falan filan. Doğrusu, Macabéa akortsuz bir müzik kutusundan azıcık daha iyiydi..

Size soruyorum:

— Işığın ağırlığı nedir?

Şimdi - şimdi bana düşen bir sigara yakıp eve gitmek. Sevgili Tanrım, insanların ölümlü olduğu şimdi aklıma geliyor. Yoksa ben de öyle miyim?

Bu arada, unutmayın, şimdi çilek mevsimi.

Evet.